

Formanden: Sammen med denne sag foretages de to følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg. (Om ophævelse af bestemmelser om alderdomshjem og plejehjem).

Anden behandling af lovforslaget (nr. 37) findes i tidenden sp. 4452, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 587).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension. (Om Ophævelse af forskellige bestemmelser).

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 38) findes i tidenden sp. 4452, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 587).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagene sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslag til lov om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister vedtoges enstemmigt med 122 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg. (Om ophævelse af bestemmelser om alderdomshjem og plejehjem) vedtoges enstemmigt med 124 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension. (Om ophævelse af forskellige bestemmelser) vedtoges enstemmigt med 126 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om forberedelse af en socialreform [af P. E. Eriksen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XIV) findes i tillæg A. sp. 1673, fremsættelsen i tidenden sp. 3767).

Sagen sattes til forhandling.

Socialministeren (Bundvad): Det forslag, som er til behandling, går ud på, at der skal nedsættes en kommission til at forberede en reform af sociallovgivningens organisatoriske, administrative og finansielle struktur. Forslaget indeholder desuden forskellige punkter, der skal indgå i kommissoriet for en sådan kommission.

Som bekendt er der gennem en række år sket en kraftig socialpolitisk udvikling. Det vil derfor være rimeligt og sagligt rigtigt i en kommission at gennemgå den sociale udvikling med henblik på en organisatorisk og administrativ forenkling. Jeg kan oplyse, at det havde været regeringens hensigt at nedsætte en sådan kommission, efter at dette folketingsårs sociale lovforslag var gennemført. Derfor kan jeg på regeringens vegne give principiel tilslutning til forslaget om, at der nedsættes en kommission vedrørende de sociale anliggender. Jeg anser det for at have stor værdi, at bred parlamentarisk tilslutning til de væsentligste socialpolitiske fremstød kan opnås. Jeg er derfor positivt stemt over for, at en kommission får til opgave at gennemgå den eksisterende lovgivning om vore sociale sikringer med sigte på en forenkling og samordning.

Min tilslutning til nedsættelse af kommissionen må dog ledsages af nogle væsentlige forbehold.

For det første må det stå helt klart, at arbejdet i kommissionen ikke må standse eller forsinke den ajourføring, som bliver nødvendig f. eks. af størrelsen af understøttelses- og pensionssatser m. m.

For det andet må kommissionsarbejdet ikke hindre, at der gennemføres de nydannelser, som måtte vise sig at være påkrævet. Vi kan ikke risikere, at det bliver

[Socialministeren.]

en hæmsko for den stærke socialpolitiske udvikling, vi er inde i. Kommissionen må ikke blive en socialpolitisk sovepude.

For det tredje må det være en klar forudsætning, at kommissionen ikke får til opgave at forringe den sociale standard, som er opnået i dagens Danmark.

Endelig er det vigtigt, at kommissoriet for kommissionen udarbejdes efter en nøje overvejelse og prøvelse, så vi kan sikre, at forhandlingerne i kommissionen finder sted på det bedst mulige saglige grundlag og ikke ud fra bestemte forudfattede meninger.

Så vidt jeg kan se, er der to hovedpunkter i det arbejdsgrundlag, som foreslås indsat for kommissionen, og det øvrige indhold kan naturligt samles om disse to punkter.

Det første hovedpunkt er, at man foreslår at samle den lokale administration af de sociale sikringsordninger på kommunale kontorer. Ovenover disse kontorer skal opgaverne i hvert amt eller en større region samles om et mere centralt administrationsorgan, som dannes af sygehusvæsenet og det offentlige arbejdsanvisningskontor.

Det andet hovedpunkt er et forslag om, at den almindelige underholdssikring sammenfattes i én offentlig social grundsikring, som sikrer tilværelsen i de forskellige trangsituationer uanset trangens årsag. Denne grundsikring skal danne grundlag for forskellige suppleringsmuligheder.

I det væsentlige vil jeg samle mine bemærkninger om disse to sider af forslaget. Det står ikke helt klart, hvor meget af den sociale administration forslagsstillerne ønsker at samle i de kommunale og amtsvise kontorer. Bemærkningerne nævner i den forbindelse udtrykkeligt revalideringscentre, men det ser også ud til, at det foreslåede system skal afløse sygekasserne, arbejdsløshedskasserne og måske også ulykkesforsikringselskaberne. Desuden skulle forskellige supplerende ordninger, f. eks. tillægspensionen, knyttes til systemet.

Hvis vi skal tale om, hvad dette punkt i forslaget indeholder, må det gøres mere klart, hvad det er, man sigter på, hvad det er for opgaver, det nye system skal overtage. Men jeg tror nu slet ikke, man skal binde kommissionen til et program, der på forhånd er fastlagt på den måde, eller som

er affattet således, at det drejer tanken ind i disse bestemte retninger. Lad mig nævne sygekasserne som eksempel på, hvordan dette kan være uheldigt. Det er kun få år siden vi gennemførte den nye lov, som fastslog, hvordan sygeforsikringen skulle organiseres. Det står sikkert klart i erindringen for os alle, hvordan der i flere år herskede stor usikkerhed på vigtige dele af dette område, fordi man i kommissionen forhandlede om, hvorvidt man skulle ændre sygeforsikringens system. Ikke mindst beherskede denne usikkerhed hele lægeordningen, og selv om loven på dette punkt kun indførte begrænsede ændringer, fremkaldte den nye lov så store betænkeligheder, at en ny lægeoverenskomst først kom til verden, efter at vi havde haft en konflikt, som ramte det meste af landet. Det vil være meget uheldigt, hvis selve formen for det oplæg, vi giver den nye kommission, igen skulle fremkalde en måske årelang usikkerhed på vigtige områder. Man bør ikke binde kommissionens opgaver på en måde, som fremkalder en sådan usikkerhed og derved sætter udviklingen i stå inden for et vigtigt område.

Det falder mig også vanskeligt at se, at man på forhånd skulle binde sig til at sigte mod en nyordning for revalideringens administration. Så længe vi ikke har haft den tilbundsgående drøftelse af alle de administrative problemer, som skulle behandles i kommissionen, forekommer det ejendommeligt at sigte mod en bestemt forandring i forhold til en lov, som er så få år gammel som den nugældende revalideringslov. Dette gælder så meget mere, som der netop ved denne lov skete en organisatorisk ændring, der tilsigtede en samling og en forenkling af en række spredte og uensartede lovbestemmelser. Ved loven blev der opbygget et decentraliseret og samtidig koordineret administrationsapparat, der muliggjorde, at der kunne ydes erhvervshæmmede en hurtig og mere effektiv hjælp af sagkyndige, til hvem man også henlagde ansvaret for en forsvarlig forvaltning af de midler, der stilles til rådighed på dette område. Det er min opfattelse, at kommissoriet om de administrative spørgsmål må affattes så åbent, at man i kommissionen kan tale om alle de foreliggende spørgsmål og kan gøre

[Socialministeren.]

det ud fra et neutralt udgangspunkt. Det er ikke praktisk straks i starten at rejse disse spørgsmål på en alt for bunden måde.

Ser vi på det andet hovedpunkt, nemlig forslaget om underholdsydelserne, står jeg også her spørgende over for, hvad forslaget indeholder. Der tales om en offentlig social grundsikring, hvor ydelserne tilpasses den enkeltes trangssituation uden hensyn til trangens årsag. Det forudsættes, at denne grundsikring skal være egnet som grundlag for et supplement gennem den indsats, den enkelte selv gør, d. v. s. gennem opsparing, forsikring o. s. v., eller gennem visse offentlige supplerende ydelser, f. eks. til invalider eller fra lovpligtige forsikringer. Hvis man gennemgår de satsler, som i dag gælder for de forskellige slags underholdshjælp, er det iøjnefaldende, at der er store forskelligheder, og det synes at være en given sag, at ikke alle disse forskelligheder kan være velbegrundede. Man kan derfor på forhånd have megen sympati for en tanke om at bringe den nuværende mangfoldighed til ophør eller i hvert fald om at begrænse den. Det står ikke helt klart for mig, om det er dette mål, der sigtes på, men selv om det måtte være tilfældet, kan det være betænkeligt at binde overvejelserne alt for meget til bestemte størrelser for hjælp.

Disse betænkeligheder kommer ikke mindst frem, hvis man ser på den tanke, at grundsikringen skal være et grundlag for, at borgerne privat og frivilligt kan supplere den offentlige sikring ud fra deres egne ønsker og behov. Hvad ligger der egentlig i denne tanke? Tænker man blot på det ret selvfølgelige, at en person, som har bragt et offer for at sikre sig i en senere vanskelig situation, ikke til den tid bør straffes med, at man trækker alt det fra, han selv har sikret sig, fra den hjælp, som han i øvrigt har ret til at få på lige fod med andre? På forhånd er jeg velvillig, hvis det er det, man tænker på, altså at fjerne de grænser, loven sætter for, at man kan få noget ud af sine egne bestræbelser.

Men måske forslaget tanke er noget helt andet, nemlig at man skal opgive de hidtidige bestræbelser for at sikre et udkomme, som var rimeligt for alle. I sygdomstilfælde har bestræbelserne jo hidtil sigtet på, at den, der rammes af en sådan trangssituation,

ikke skal være nødt til at gøre voldsomme indgreb i sin levestandard. Hvis det er hele denne linje, forslagstillerne vil ændre, må deres tanke vel være, at det offentlige kun skal sikre et minimalt beløb, som vel giver en vis behersket mulighed for en menneskeværdig tilværelse, men som dog ikke bliver større, end at enhver takksom person må søge at sikre sig selv noget mere, hvis han vil forhindre, at blot en kortvarig uarbejdsdygtighed skal medføre store forstyrrelser i hans og hans families tilværelse.

Jeg må melde fra, hvis det er tanken, at vi skal gå den vej. Det vil medføre alvorlige forringelser, der særligt vil ramme de mindrebemidlede, der ikke magter at dække sig ind ved egen hjælp. Den karakter, vore dages samfund har fået, har stadig forøget behovet for en sikring imod det indtægtstab, der opstår ved uarbejdsdygtighed på grund af sygdom, arbejdsløshed o. s. v. Stadig flere mennesker har i vore dage en tilværelse, som forudsætter, at de også i en vanskelig situation får en løbende indtægt. Flere og flere grupper får tilmed sikkerhed for fuld løn endog i stadig længere perioder, ikke mindst i sygdomstilfælde. For mig at se kan man ikke standse denne udvikling, men vi må tværtimod forøge bestræbelserne for at forbedre ydelserne særlig til dem, som i dag står uden for de mest fremskredne sociale sikringssystemer.

Jeg tror ikke, det lader sig gøre at bygge en sådan effektiv underholdshjælp op dels på en mere beskeden hjælp, som er sikret alle, dels derudover på en hjælp, som er afhængig af, at pågældende selv har sikret sig.

Alle hidtidige erfaringer viser, at det bliver de dårligst stillede, som i så fald bliver ladet i stikken. I en anstrengt situation ville man være tilbøjelig til at forlade sig på den minimale sikring, som det offentlige garanterer, for at kunne spare det bidrag, man skal betale til den frivillige ordning. Enhver kan vist se, at netop sygdom m. v. særlig hårdt vil ramme dem, som har en sådan anstrengt periode. Hvis de da skal nøjes med den minimale sikring, vil resultatet blive, at lovgivningen svigter netop dem, som særlig trænger til bistand.

I tabrige tilfælde vil der tværtimod være brug for en alle omfattende, d. v. s. tvungen, ordning, der sikrer hele den hjælp, som man må finde rigtig i den pågældende trangssituation.

[Socialministeren.]

situation. Jeg tror desuden, at udviklingen på mange områder går henimod et væsentligt højere niveau, end vi hidtil har været vant til, og jeg tror, at borgernes behov og ønsker i stadig højere grad er en sådan offentligt sikret fuldt dækkende underholdshjælp i de typiske situationer. Det er ad denne vej og ikke ad grundsikringens vej, vi må lede den videre udbygning af befolkningens tryghed i hverdagen, som også forslagsstillerne er enige i at vi må arbejde hen til.

Jeg kan derfor ikke se, det er rigtigt at indrette den sociale sikring således, at den i selve sit system vil gøre det nødvendigt for et flertal også at bygge på en supplerende frivillig ydelse. En sådan frivillig ydelse kan i bedste fald komme på tale som en nødløsning, som for en tid vil kunne afhjælpe en mangel i systemet. På længere sigt vil vi ikke kunne stå fast på at nøjes med den. Denne indvending er måske den stærkeste indvending imod hele tanken om en grundsikring, men jeg vil dog pege på, at forslaget også i øvrigt rummer mange uklarheder om denne grundsikring.

Hvilket niveau har man f. eks. tænkt sig at lægge grundsikringen på? Hvordan vil man stille sig over for de forskelligheder, man hidtil har haft brug for inden for forskellige forsorgsgrene? Jeg kan f. eks. pege på de forskelle, der har været velbegrundede, når man har fastsat en særlig rundelig hjælp til tuberkuløse, revalidenter o. s. v. Har man tænkt sig, at grundsikringen skulle gives efter individuel trængsbedømmelse eller efter faste regler? Har man tænkt sig, at grundsikringen skal være en ret for alle, uden at der fradrages for anden indtægt?

Hvis grundsikringen skal gives efter disse faste retningslinjer, kan man spørge, om det har været tanken, at det i al almindelighed skulle komme på tale at supplere med en offentlig hjælp, afhængig af et individuelt skøn over trangen. Jeg må melde fra, hvis man på den måde skulle gøre det til noget hyppigt forekommende, at den

enkelte borger skulle ansøge om en sådan supplerer.

Hvis jeg nu skal sammenfatte disse bemærkninger, vil jeg gøre det således, at jeg nok har sympati for at give regler om en større koordinering af ydelserne, men jeg kan ikke gå med til at gøre tanken herom til noget bindende. Det er så vigtigt at sikre det enkelte menneske bedst i hans egen trængssituation, at jeg i alle henseender vil være særdeles betænkelig ved, at vi skulle begynde vore overvejelser med at skitsere principper, der kan give resultater til skade for dette mål.

Det arbejde, der skal gøres med at forenkle lovgivningen, bliver ikke et arbejde ud fra et enkelt, mere skematisk skrivebordsprincip, men det bliver et arbejde, hvor man må se nøje på alle de forskellige situationer og nøje overveje, om de bør være ligestillet, eller om der er grund til at gøre forskel. Vi kan ikke løbe den risiko, at vi skulle lade de mest trængende i stikken, fordi vi ud fra et bestemt synspunkt vil lade en afgørende del af hjælpen afhænge af, om den pågældende selv har villet og selv har kunnet magte at sikre sig. Vi kan ikke løbe den risiko, at store grupper — endda de mest trængende — skulle blive henvist til en skønsmæssig hjælp. Også for underholdssikringens vedkommende må jeg derfor tage det standpunkt, at kommissionens drøftelser må finde sted på et mere åbent grundlag. Også her vil det være uheldigt, om vi fra først af leder tankerne i uheldige retninger ved at antyde muligheder for, at man skal gå en ganske bestemt forudgiven vej.

For at belyse vigtigheden af, at kommissionen, hvis arbejde må antages at blive langvarigt, ikke kommer til at hindre eller forsinke påkrævede nydannelser, skal jeg kort omtale noget af det arbejdsstof, som i den nærmeste fremtid vil være i forgrunden:

Loven om børne- og ungdomsforsorg er for tiden under revision. Forslag til ny lov er, som det vil være tingets medlemmer bekendt, under behandling her i folketinget,

[Socialministeren.]

og jeg ser hen til, at der kan opnås bred tilslutning fra alle sider i det høje ting til forslaget. Loven bliver efter forslaget på afgørende punkter udformet som en ramme, inden for hvilken forsorgen kan udbygges efter de lokale forhold og muligheder. Jeg må lægge megen vægt på, at dette arbejde efter lovens vedtagelse sættes i gang med størst mulig styrke, og at der stilles de fornødne midler til rådighed. Jeg må af hensyn til vore børn og unge finde det uantageligt, om den igangværende udbygning skulle sættes i stå i et længere tidsrum for at afvente resultatet af kommissionsarbejdet.

Med hensyn til lovgivning inden for det familiepolitiske område foreligger der planer. Meget taler for en samling af reglerne om børnetilskud, børnetillæg og børnebidrag. I forbindelse med en sådan samling er det ønskeligt dels at tage et større hensyn til behovet, således at man giver en særlig støtte, hvor det er påkrævet, dels at udvide bestemmelserne om børnetilskud til områder, på hvilke der ikke hidtil har været ydet tilskud. Der kan også være spørgsmål om bedre støtte til familier i anledning af fødsel, herunder også en bedre garanti mod indtægtstab. De planer, jeg nævner, viser i øvrigt, at man i højere grad end nu kan hjælpe den enlige forsørger, navnlig den enlige moder. Forbedringer på disse områder må jeg tillægge den største vægt. I det hele gælder det inden for forsorgsarbejdet, at der er så mange individuelle hensyn at tage, at almene ordninger ikke slår til. Dette gælder navnlig, når det sociale behov ikke udelukkende er af økonomisk art. Jeg tænker hermed bl. a. på rådgivningsarbejdet. Det er min tanke at samle erfaringerne fra det arbejde, der har været udført i de senere år, med henblik på nye retningslinjer for rådgivningsarbejdet.

Dernæst skal jeg minde om, at regeringen har nedsat et udvalg, der skal se på de invalideredes forhold. I udvalgets overvejelser indgår spørgsmål som forholdet mellem revalidering og invalidepension, invaliditetsbegrebet, derunder om betingelserne for invalidepension — kravet om $\frac{2}{3}$ -nedsættelse af erhvervsvevnen — ikke er for strenge, og det er særligt pålagt udvalget at foretage en selvstændig vurdering af

invalidepensionsniveauet løstrevet fra folkepensionsniveauet, således at virkelig svært invaliderede kommer op på en pension, som giver rimelig kompensation for, at invaliditeten udelukker fra arbejdsindtægt. Udvalget skal udarbejde forslag til en særlig lov om invalidepensionister, og regeringen agter, når udvalgets arbejde er tilendebragt, at fremsætte de lovforslag, som en fordomsfri overvejelse af udvalgets arbejde kan føre frem til.

Medens jeg er ved pension før den normale alder, kan jeg også nævne spørgsmålet om folkepension før 67 års alderen og enkepension før 55 års alderen, når enken ikke har børn. I dag kan sådan pension før den normale alder kun opnås ved dispensation. Spørgsmålet om en førtidspension for langvarigt syge og udslidte mennesker trænger sig hårdt på. Sagen kan måske ordnes i forbindelse med invalidepensionen.

Den videregående tillægspensionsordning, som et udvalg nu arbejder med, vil medføre lovændringer, dels for at de selvstændige erhvervsdrivende kan komme med i tillægspensionsordningen, hvilket regeringen gerne snarest ønsker, dels for i øvrigt at videreudbygge tillægspensionsordningen.

Jeg skal også erindre om, at det bliver nødvendigt at gennemføre ændringer vedrørende arbejdsløshedsforsikringen, så snart et herom nedsat udvalg kan afgive betænkning.

Inden for sygeforsikringen forberedes lovforslag til forbedring af sygedagpengesatserne. Der kan i denne forbindelse eventuelt blive tale om en videregående rationalisering af samspillet mellem sygeforsikringslovens dagpengesatser og andre ydelser under sygdom og invaliditet.

Også spørgsmålet om sømændenes sygeforsikring kan medføre lovforslag inden for en nærmere fremtid.

Inden for særforborgs- og revalideringsområdet er der i de senere år sket en meget stærk udvikling, og vi har her i tinget behandlet en række speciallove for døve, talelidende, blinde og åndssvage. I 1960 fik vi revalideringsloven, der omhandler den erhvervsmæssige revalidering af alle handicappede, som ikke revalideres gennem særforborgens foranstaltninger.

Vi har i socialministeriet været opmærksom på, at der på grund af denne

[Socialministeren.]

stærke udvikling er opstået behov for at sammenarbejde de i de enkelte love givne bestemmelser, således at vi kan få et helhedsbillede og en lovgivning, der på en harmonisk måde kan dække de sociale, undervisningsmæssige og behandlingsmæssige behov, der opstår hos handicappede af enhver art, og som ikke bør løses gennem invalidepensionen, almindelig sygehusbehandling eller optagelse i kommunale eller private alderdoms- og plejehjem. Disse problemer er allerede taget op til behandling i det under socialministeriet nedsatte vanførenavn og bør ikke forsinkes.

Dette er ikke nogen udtømmende opremsning af opgaverne for den nærmeste fremtid, og regeringen forbeholder sig ret til at komme med yderligere forslag. Som jeg begyndte med at sige, er jeg enig i forslaget hovedsigtte, at der skal arbejdes henimod en koordinering og en forenkling af sociallovgivningen, og jeg er enig i, at dette arbejde må forberedes i en kommission. Det er afgørende for mig at undgå, at en sådan kommission skulle standse den rige udvikling, vi er inde i, og derfor må jeg tage forbehold om, at det nødvendige arbejde føres videre, også medens kommissionen arbejder. Jeg må advare imod, at kommissoriet for kommissionen binder på en uheldig måde, og jeg er bange for, at det forslag, som her er forelagt, ville medføre en sådan uheldig virkning. Jeg må derfor afvise forslaget som grundlag for et kommissorium.

Jeg vil sætte i forgrunden, at enhver ændring må sigte på at give en virkelig sikring af det enkelte menneske i enhver trangssituation. Vi må kortlægge de behov, som findes i vore dages samfund i de forskellige trangssituationer. Vi må vedkende os samfundets fulde ansvar for at dække disse behov. Jeg vil advare imod, at man lader denne forpligtelse tilsløre af en tale om principper om én grundsikring og frivillige suppleringer. Med respekt for sådanne fundamentale forhold vil jeg være med til at gennemarbejde de administrative forhold for at forbedre disse, hvor en forbedring kan opnås.

Med dette som baggrund går jeg ud fra at vi vil kunne finde frem til et mere åbent kommissorium, så at denne sag kan ende med bred enighed om at tage de forskellige

spørgsmål op til en saglig løsning. Regeringen stiller sig åben over for enhver drøftelse af de sociale forhold. Med hensyn til kommissionens sammensætning er det mit indtryk, at forslagsstillerne lægger op til nedsættelse af en mammutkommission, som vil blive et tungt arbejdsredskab. Jeg går ud fra, at spørgsmålet om kommissionens sammensætning kan drøftes i det udvalg, som jeg venter nedsat. Med disse bemærkninger skal jeg anbefale, at der nedsættes en kommission til gennemgang af den sociale lovgivning.

Ordføreren for forslagsstillerne (P. E. Eriksen): Jeg er jo i den situation at kunne sige den højtærede socialminister tak for det tilsagn og for den tilslutning, som talen var et udtryk for. Det havde vi sådan set også ventet efter de udtalelser og tanker, som vi gennem årene har været enige om.

Den højtærede minister sagde, at arbejdet måtte ikke standses. Jeg vil gerne straks understrege, at det er heller ikke forslagsstillerens mening. Nu pegede den højtærede minister på en række, en lang række, opgaver, som ligger for, og det understreger jo behovet for en videre udbygning af hele det sociale område, særforsorgen, revalideringen. Jeg vil meget gerne sige, at vi vil samarbejde vedrørende disse love, og der skal ikke i dette forslag om nedsættelse af en kommission ligge, at vi ønsker at hindre eller forsinke det arbejde, der ligger for. Det drejer sig om børne- og familiegelovgivning, om invaliderne og invalidepension, for at nævne nogle af de områder, som den højtærede minister pegede på.

Det vil selvfølgelig være sådan, at denne kommission må have en arbejdsperiode, men det skal ikke være en sovepude, og derfor er det også vort håb, at den ikke bliver alt for langvarig, men derfor kan der godt blive en grundig gennemgang. Arbejdet skal altså ikke standses, og vi giver tilslutning til fortsat socialt fremstød. Alle skal sikres.

Vi peger blot på, at hele det område, der ligger bag de foreliggende spørgsmål, må undersøges, og vi må, som også den højtærede minister flere gange understregede, ikke binde os til forudfattede meninger.

Derimod havde jeg sådan set det indtryk, at den kommission for længst kunne

[P. E. Eriksen.]

have set dagens lys, men vi må så håbe, når den nu kommer i gang, at den også tager fat på arbejdet.

Med den opfordring, som vi har rettet til den højtærede socialminister om nedsættelse af en kommission til at forberede en ny socialreform, har vi gerne villet pege på den udvikling, der er foregået på vort samfunds sociale område. Sten på sten er lagt ind i muren for at udbygge og opbygge vort socialvæsen, forsøgsloven, revalideringsloven, invalide- og folkepension, fuld folkepension, arbejdsanvisning o. s. v.

Disse sociale ordninger har været kendt i lange tider gennem reformerne i slutningen af forrige århundrede, ved speciallove i årene op til 1933, hvor K. K. Steinckes socialreform kom med en udbygning af lovgivningen med mere end 50 lovforslag, der stammede fra forskellige trin forud; herfra har man igen bygget ovenpå uden virkelig at koordinere, og det er dér, vi gerne vil sætte ind.

Lovgivningen har været delt op, problemerne er taget enkeltvis frem, og de er løst uden hensyn til bl. a. de administrative forhold. Administrationen er blevet omfangsrig med de mange systemer, der hver har virket og virker godt på sit felt uden nøjere kontakt og fælles udbygning, således at ensartede trangtilfælde er udsat for at blive behandlet forskelligt økonomisk og tidsmæssigt, samt at opkrævningen af bidraget og udbetalingen af understøttelserne, henvisningen til behandling og beskæftigelse foregår spredt på mange kontorer, og jeg nævner kommunekontorer, arbejdsløsheds-kasser, sygekasser, revalideringscentre, arbejdsanvisningen, ulykkesforsikringen o. s. v., forskellige former for sundhedsvæsen for at pege på dele af systemet.

Denne deling kan ikke undgå at øge og fordyre administrationen. Jeg kan måske i den forbindelse pege på selve administrationsudgifterne i forhold til de sociale budgetter; her viser det sig, at vore udgifter procentvis ligger væsentligt over; hvad der er tilfældet i vore nordiske nabolande, mest måske på forsikringsområdet, på forsikringsafsnittet. Dette kan også vanskeliggøre den fornødne kontakt mellem revalideringssektoren og understøttelsessektoren.

Hvis vi derfor forenkler og koncentrerer

systemet, får vi da ikke bedre muligheder for at øge omfanget og effektiviteten af den egentlige sociale hjælp på alle fronter? Det må være i samfundets interesse, at arbejdet forbindes mellem statslige, kommunale og private sociale institutioner. Fra det møde, som vore socialrådgivere, de ansatte i den sociale administration, lægerne m. fl., holdt på Hindsgavl i efteråret, blev der tydeligt givet udtryk for tilsvarende tanker. På dette møde var det, at ordet familiebehandling blev anvendt.

Når familien bliver kastet ind i drøftelsen på den måde, føler vi vel alle spændvidden af de opgaver, det fører med sig, og at det kræver sin løsning i fællesskab; derfor er det også forslagsstillernes ønske, at det fællesskab, der i de senere år har været her i det høje ting om løsningen af sociale og sundhedsmæssige opgaver, må fortsætte, og det forstår jeg også fuldt ud er den højtærede socialministers tanke. Det fører videre til vore sociale myndigheder, der må arbejde gennem fællesskab og med kendskab til hinandens virke. Vi må indrette vort sociale system således, at det er den enkelte og den enkeltes problemer, der er det afgørende.

Det drejer sig om at støtte, at forebygge, at behandle, at revalidere og at pleje. At støtte ved at søge at skabe denne grund-sikring, det skal jeg vende tilbage til — den højtærede socialminister var også inde på det. Det er at spænde et sikkerhedsnet ud under den enkelte. At skabe forebyggende foranstaltninger, støtteordninger, indpasning af bl. a. børne- og ungdomsinstitutioner. Ja, vi kan måske føre tanken videre med socialt sigte og føre hele vort trafikproblem, boligspørgsmål, uddannelse ind i det, fordi vi derved også kan forebygge socialt. Behandle gennem vort sygehusvæsen ved specialer gennem de centre, som vi på den måde kan skabe, de mennesker, der på en eller anden måde er ramt. Gennem revalidering at genindføre mennesker i erhvervslivet, give dem fornyede muligheder, skabe en omskoling for dem. Endvidere pleje sengeliggende, bevægelseshæmmede og ældre medmennesker. Jeg kan henvise til de love, vi lige har vedtaget i det høje ting for et øjeblik siden. Vore sindslidendes og åndssvages forhold var den højtærede socialminister også inde på. Det står vi helt

[P. E. Eriksen.]

bag ved, og vi vil være med til en udbygning her.

Men socialpolitik og social tryghed lader sig ikke alene betragte som samfundets forhold til de mennesker, der allerede er i vanskeligheder. Det er i høj grad et spørgsmål om skabelse af tryghed i hverdagen for hele befolkningen, fordi enhver kan risikere på et eller andet tidspunkt i sin tilværelse at møde de problemer, som socialpolitikken tager sigte på. Erhvervs- og befolkningsmæssige tilpasninger til de tekniske og økonomiske muligheder vil fremover spille en afgørende rolle; det er simpelt hen nødvendigt for fortsat fremgang. Social tryghed er afhængig af fremgang på det økonomiske og erhvervsmæssige område, og social tryghed i samfundet kan på den anden side bidrage til at fastholde fremskridtet.

Fra forslagsstillernes side har vi ikke låst os fast på en bestemt sammensætning af den kommission, vi ønsker nedsat. Vi vil gerne drøfte det, og derfor vil vi ikke komme med direkte oplæg og sige sådan og sådan. Jeg regner med, at vi i udvalget gennem en fordomsfri drøftelse kan finde frem dertil, og den politiske enighed om den hidtidige udbygning af den sociale tryghed og kommentarerne til vort forslag på møder og i presse gør, at vi ikke på forhånd har lagt os fast, for jeg tror som sagt, at også en politisk udformning og tilrettelæggelse af vort sociale system kan samle det høje ting.

Kommissionens arbejde vil blive omfattende og dybtgående med et bredt sigte, hvorfor dens sammensætning også må blive alsidig. Ministeren sagde, at man skulle gå til arbejdet uden forudfattede meninger. Det har vi altså heller ikke. Vi vil gerne være med til at drøfte alle de områder, der på forskellig måde kan have tilknytning til en sådan kommission, og derfor lægges der op til en forhandling i det udvalg, som forventes nedsat.

De opgaver, som kommissionen skal se på, er der gjort rede for i selve forslaget og i de bemærkninger, som ledsager det. Den højtærede socialminister mener, at forslaget ikke kan danne grundlag for denne kommission. Vi har trukket — og jeg har også gjort det her — nogle af de væsentlige ting frem, men der kan være mange andre ting, der kan komme ind i det, og som vi

selvfølgelig er villige til at drøfte. Det er i hvert fald et oplæg. Der kan være og der kan opstå spørgsmål for en sådan kommission under dens undersøgelser, og disse spørgsmål må kunne inddrages. Vi har altså peget på nogle af de spørgsmål, som i hvert fald må melde sig.

Ministeren trækker det frem på den måde, at der er to opgaver: administrationen og underholdssikringen. Med hensyn til administrationen er det rigtigt, at der i kommissoriet tales om, at sygehusvæsenet, de offentlige arbejdsanvisningskontorer, revalideringscentre o. s. v. skal samles i centrale organer. Den højtærede minister brugte den vending, at det ikke stod klart. Hvis det havde stået klart, så havde det sådan set været rimeligt, at der havde været fremsat forslag herom.

Med hensyn til underholdssikringen, den offentlige grundsikring, står man spørgende over for, hvad forslaget indeholder. Men den højtærede socialminister svarer jo selv ved at pege på den nuværende mangfoldighed på dette område. Gennem forslaget har vi peget på mulighederne for forenkling og effektivisering af den sociale administration ved at lægge den ud til lokale myndigheder i nær kontakt med områderne. Kan der finde besparelser sted på blot få procent, vil der fremkomme betydelige beløb, som til gengæld kan anvendes på områder, hvor der er forhold at udbedre. Det er ikke sikkert, at der i det samlede budget bliver besparelse, vel tværtimod, men det må betyde en effektivisering. Jeg kan i hvert fald svare den højtærede minister, at det er ikke vor tanke — det ligger slet ikke bag ved det, vi vil være med til, tværtimod — at forringe den sociale standard.

Ved de forebyggende, behandlende og revaliderende foranstaltninger må der ses på, om disse i videre udstrækning end nu bør afholdes direkte af offentlige midler.

Dernæst kommer vi til det hovedspørgsmål, som den højtærede socialminister var inde på: at sammenfatte den almindelige underholdssikring i en offentlig social grundsikring tilpasset den enkeltes forpligtelser og trangssituation, så enhver borger er sikret uanset alder eller erhvervsevnenes svigten. En sådan grundsikring må udformes på en sådan måde, at den enkelte kan supplere den ud fra egne ønsker og behov.

[P. E. Eriksen.]

gennem privat opsparing, privat forsikring, arbejdsaftaler o. s. v., hvilket, som jeg nævnte før, er en baggrund for at bevare fremskridtet.

Grundlaget for borgernes sikring er altså, at sikkerhedsnettet skal spændes ud, men at man yderligere kan betrygge sin fremtid, uden at det kommer én til skade at man har gjort sig anstrengelser herfor. Der skal altså ingen grænser være, men systemet skal udformes på den måde, at den offentlige underholdssikring som et sikkerhedsnet for den enkelte borgers eksistens skal være fællesskabets bidrag til, at enhver borger på forhånd er sikret det økonomiske grundlag for en menneskeværdig tilværelse i tilfælde af alder og erhvervsevne svigten, uanset om dette skyldes sygdom, arbejdsløshed, ulykke, invaliditet, tab af forsørger eller lignende.

Vi skal ikke standse udviklingen, men, som ministeren også sagde, være parat til at hjælpe dem, hvis forhold er ringere, end tilfældet er for de mest fremskredne i det sociale sikringssystem.

Videre må man undersøge mulighederne for administrativt at koordinere de ordninger, der som overbygninger er eller vil blive skabt, med den sociale grundsikring. Også her må der kunne peges på muligheder for forenkling i organisationen og besparelser i administrationen. Byrdefordelingen mellem stat og kommuner, der ordnes gennem komplicerede refusionsordninger, må også tages med i overvejelserne, set ud fra den synsvinkel, at den, der har eller øverst størst indflydelse, også må bære den største udgift. Der må sikres en rimelig byrdefordeling mellem landets forskelligartede områder, så byrderne afpasses efter den struktur eller de forskydninger, der finder sted i befolkningen. Fra den lige vedtagne omsorgslov ved vi — det er også et område, der skal nævnes her — at den højtærede socialminister arbejder med uddannelsesproblemer; men disse problemer rækker ud over omsorgsloven og bør derfor også indgå som et afsnit i denne kommissions drøftelser, for at vi kan skabe bedre rammer om en oplæring af medarbejderne i den sociale forsyning.

Med disse eksempler har jeg peget på nogle af den foreslåede kommissions arbejds-

områder. Resultatet af arbejdet skulle gerne blive en ny socialreform, når vejen gennem kommissionsarbejdet er undersøgt og banet.

Målet må være at skabe et socialt tryk-
hedssystem så enkelt som muligt, at ud-
forme en socialpolitik, der er skabt til
tiden, og at tilvejebringe et bedre grundlag
for en videre udbygning af befolkningens
trykthed i hverdagen. Vi har fremsat for-
slaget over for den højtærede socialminister;
men med de tanker, jeg her har fremført,
griber forslaget ind i andre ministeriers
arbejdsområder, indenrigsministeriet, ar-
bejdsministeriet, boligministeriet, ministe-
riet for offentlige arbejder, undervisnings-
ministeriet o. s. v.; det største område dæk-
kes dog af den højtærede socialminister, og
ministeren vil sikkert være i stand til at
samle de respektive synspunkter.

I mange retninger vil de veje og den
målsætning, vi peger på i vort forslag, be-
tyde ændringer i bestående opbygning og
tankegang; men det er forslagsstillernes håb,
at der under de kommende forhandlinger
må herske en sådan fordomsfrihed, at vi må
kunne nå det mål, vi alle er enige om, nem-
lig at grundlaget for udformningen af den
sociale trykthed skal være i orden.

Må jeg endelig til sidst sige et par ord i
anledning af advarslen mod kommissoret.
Den står ikke rigtig, synes jeg, til den højt-
ærede ministers øvrige oplæg. Vi har som
sagt peget på væsentlige områder, men har
ikke afvist, at der kan være andre områder,
og vort forslag er derfor et udgangspunkt
for videre drøftelser.

Jeg vil gerne sige tak for tilsagnet om
behandling af vort forslag, og jeg kan til-
sige et sagligt og fordomsfrit arbejde i ud-
valget med en åben drøftelse af alle vore
sociale forhold.

Niels Mørk: Der er dem, der mener —
det får man i hvert fald indtryk af på møder
rundt omkring — at årsagerne til dette for-
slags fremkomst for det første er at finde i,
at vi er i et valgår, og for det andet i et
ønske om at afsvække det konservative
folkepartis sociale hensigter, som de er
kommet til udtryk ved udtalelser fra det
ærede medlem hr. Poul Møller i en fjernsyns-
debat for nylig. Det er klart, at folk må tro
og mene, hvad de vil. For mit eget ved-
kommende vil jeg helst tro det bedste om

[Niels Mørk.]

mine medmennesker og så helst tro, at det er helt saglige grunde, der ligger bag det foreliggende forslag. Dermed være ikke sagt, at jeg har glemt venstres og de konservatives stilling til sygeforsikringsloven i 1960. Det var en lov, som virkelig betød et stort socialt fremskridt for de sygdomsramte, og som de to partier stillede sig negativt over for. Jeg mindes også forhandlingen her i det høje ting for nylig om tillægspensionen. Jeg mindes det af VK stillede dagsordensforslag samt venstres stilling ved afstemningen, og i den forbindelse vil jeg også gerne erindre om den modstand, som ikke mindst venstre viste ved oprettelsen af socialforskningsinstituttet, hvis opgave i nogen grad falder sammen med eller tangerer det, der her er tale om.

Også når man kigger i det konservative folkepartis arbejdsgrundlag af november 1963, kan der være grund til nogen skepsis med hensyn til formålet med dette forslag. Der står jo i dette værk følgende, som måske også er partiets valggrundlag — jeg beder den højtærede formand om tilladelse til at citere —:

„Regering og folketing må til stadighed være opmærksomme på, at adskillige offentlige udgifter efterhånden overflødiggøres af udviklingen. Den stigende velstand gør det desuden muligt at gennemføre besparelser i udgifter, det offentlige hidtil har afholdt, men som uden større ulempe nu kan bæres af den enkelte borger.“

Se, hvis denne programerklæring skal forstås derhen, at byrdefordelingen skal ændres, og at det ikke er nødvendigt med en yderligere udbygning af den sociale sikring i vort nuværende velstandssamfund, så må vi melde fra. Vi har i mit parti den principielle opfattelse, at et velstandssamfund med stort set fuld beskæftigelse ikke kan eksistere uden samtidig at være et velfærdssamfund, og her mangler der trods de store fremskridt, der er sket i de sidste 10 år, en del endnu.

Den højtærede socialminister har i sin tale allerede nævnt en række områder, hvor sociale forbedringer snarest må gennemføres. Sagt på en anden måde mener vi, at jo rigere et samfund bliver, jo mere må velfærdspolitikken i bredeste forstand ud-

bygges. Det socialpolitiske trykkesystem er nødvendigt, ja, det er lige så nødvendigt i det samfund, som har beskæftigelsesmæssig og produktionsmæssig fremgang, som det er i et fattigt og stagnerende samfund, og det er måske her, at skillelinjen — hvis der er nogen skillelinje, men det tror jeg nu der er trods alt — mellem vore partier går.

Den højtærede socialminister tog visse forbehold, bl. a. at en eventuel kommission ikke må blive en socialpolitisk sovepude, som kan forhindre eller bremse nye fremskridt på den sociale front. Dette forbehold og i øvrigt de andre, som ministeren tog, kan jeg selvfølgelig give min hele tilslutning. Jeg vil dog gerne understrege den bemærkning, som det ærede medlem hr. P. E. Eriksen nu kom med i sit indlæg, hvor han bekendtgjorde, at venstre giver tilslutning til fortsatte sociale fremstød, selv medens denne kommission arbejder. Jeg vil gerne understrege denne bemærkning, og det åbner selvfølgelig visse perspektiver.

Ministeren advarede også imod at fastlægge et program for kommissionen, som peger i bestemte retninger, og tænkte her på forslaget om, at den almindelige underholdssikring sammenfattes i en offentlig grundsikring med minimale ydelser. Suppleringen skal så efter forslaget kunne ske ved frivillige overbygninger efter vedkommendes økonomiske formåen. Jeg er helt enig med den højtærede socialminister her. Hvis det er hensigten at gå denne vej, må jeg, ligesom ministeren gjorde det, melde fra. Det vil for mig at se være en ordening, der vil skabe nye skel og vende den tunge ende nedad.

I øvrigt har vi jo inden for den sociale sikring ikke de bedste erfaringer med de frivillige ordninger, hverken med hensyn til tilslutning eller effektivitet. Jeg tror, at det i visse tilfælde ville være mere hensigtsmæssigt at gå den modsatte vej med obligatoriske eller tvungne ordninger, som sikrer hele den hjælp, der er nødvendig i den givne situation. Også rationaliseringsmæssige grunde taler herfor.

For mig at se er der i forslaget antydninger af, at regeringen skulle have forsømt at koordinere og forenkle sociallovgivningen. Heroverfor vil jeg gerne sige, at de nydannelser og de udvidelser af sociallov-

[Niels Mørk.]

givningen, som er sket i et omfang som aldrig før, givetvis har måttet være hovedopgaven — og koordineringen det sekundære. Hvis der skal gennemføres administrative ændringer, kan det i øvrigt også ske uden kommissionsarbejde, og vi har vel også visse erfaringer for, at det i så fald almindeligvis sker noget hurtigere. Dertil kommer, som socialministeren allerede har sagt det, at regeringen længe har haft til hensigt, når de store sociallove var gennemført, da at gennemgå lovgivningen for at få klaret, om en forenkling og rationalisering ville være påkrævet. Personlig tror jeg ikke, tiden hertil er inde, før hele pensionsspørgsmålet, som jo er i støbeskeen, er helt afklaret, og en moderne og tidssvarende invalidelovgivning og familiepolitik er gennemført.

Jeg forstår, at forslagsstillerne regner med, at der kan hentes betydelige beløb hjem ved en administrativ og organisatorisk rationalisering af hele vor sociale lovgivning. Mon ikke man overvurderer dette, selv om jeg skal erkende, at der her og dér kan rettes og bør rettes et og andet? I Sverige, Norge og Finland er den sociale sikring mere centraliseret, mere rationelt opbygget end hos os, men om administrationsudgifterne i vore nabolande af den grund er væsentligt lavere end hos os, er jeg ikke så sikker på. Vi skal jo også passe på, at det ikke går sådan, at hvad der spares på ét område, måske sættes til igen på andre og mere vigtige områder.

Selv om jeg altså ikke har dokumentation for, at administrationsudgifterne er væsentlig lavere i vore nordiske brødrelande — en direkte sammenligning er måske heller ikke mulig — så ved jeg i hvert fald til gengæld, at f. eks. inden for sygeforsikringen i Sverige, Norge og Finland er ydelserne, altså hjælpen til de sygdomsramte, ikke nær så dækkende og heller ikke så billige for den enkelte, som tilfældet er for medlemmerne af den offentlige sygeforsikring i Danmark. Trods den betydning, som administrationen og organisationen af vort sociale sikrings-system har, mener jeg, at omfanget, størrelsen af den hjælp, der ydes, er af langt større betydning.

Med hensyn til kommissionens sammensætning er det vel rigtigst at drøfte dette i det udvalg, som bliver nedsat, men den

sociale lovgivning berører jo så mange forskellige instanser, at vi nok må regne med — som ministeren også har antydnet det — at resultatet bliver en talmæssigt stor kommission. Jeg vil også finde det rimeligt, at alle berettigede interesser bliver repræsenteret i denne kommission.

Jeg kan med disse bemærkninger tilsige mit partis støtte til, at en sådan kommission nedsættes.

Poul Sørensen: Når venstre og det konservative folkeparti har fremsat det forslag til folketingsbeslutning om forberedelse af en socialreform, som vi i dag behandler, skyldes det først og fremmest vort ønske om at få tilvejebragt en mere tidssvarende administrativ og organisatorisk opbygning af hele vort sociale trykkehedsystem.

Socialreformen af 1933 forenkledte jo i høj grad datidens sociallovgivning, men siden er der sket uhyre meget på dette store område, som har været og altid vil være underkastet en stadig udvikling. I de forløbne år er mange nye opgaver blevet taget op, og alle de love, der indgik i reformen af 1933, er blevet revideret og ændret så gennemgribende, at den daværende socialminister i 1961 endog kunne konstatere, at socialreformen af 1933 ikke længere eksisterede.

Vi har alle medvirket til denne udvikling, som har været naturlig dels for at forbedre de sociale forhold i takt med de økonomiske muligheder, der er skabt af den moderne tekniske tidsalder, dels fordi der altid påhviler folketinget en forpligtelse til at tage ved lære af indvundne erfaringer. Om næsten alle sociale love har der kunnet samarbejdes på bredt grundlag i det høje ting. Det konservative folkeparti erkender sit medansvar og gør det med glæde, men det forhindrer ikke, at vi er nået til den opfattelse, at forudsætningerne for det sociale trykkeheds-systems organisering og opbygning på mange områder er bristet, og at det er på høje tid, at man går i gang med at forberede en ny socialreform, der kan tage hensyn til den udvikling, vi har oplevet, så at den sociale lovgivning kan tilpasses den moderne tids vilkår.

Hvis man ønsker et talmæssigt udtryk for denne udvikling, kan man måske få det ved at sammenligne udgifterne til kom-

[Poul Sørensen.]

mune- og fattighjælp med de samlede sociale udgifter i den periode, der er gået siden socialreformen af 1933. Ifølge den redegørelse om sociallovgivningen i Danmark, som blev udsendt i 1954, udgjorde de samlede sociale udgifter i det første hele finansår fra 1934 til 1935 i alt 403 mill. kr., medens kommune- og fattighjælp samme finansår androg 61 mill. kr. De tilsvarende tal for året 1961-62, som er det seneste år, for hvilke der foreligger tilsvarende oplysninger, viser, at de sociale udgifter da var steget til 5.134 mill. kr., medens kommune- og fattighjælp var blevet halveret, idet de kun beløb sig til 31 mill. kr. Kommune- og fattighjælpens eller, som vi nu benævner den, forsorgshjælpens forholdsmæssige andel af de samlede sociale udgifter er med andre ord faldet fra 15 pct. til 0,6 pct. i 1961-62.

Der er mange ting, som spiller ind her, men det viser stort set, hvor meget der er sket i disse år, og understreger behovet for, at der nu nedsættes en kommission, som kan udarbejde forslag om, hvilke konsekvenser denne udvikling bør have for vor sociale lovgivning. Vi står i dag med en organisationsform og et administrationsapparat, som er karakteriseret derved, at man beständig har bygget nye huse og nye tilbygninger på de gamle fundament. Det kan ikke bestrides, at systemet virker både tungt og trægt. Resultatet er, at en hurtig og effektiv løsning af de enkelte sociale opgaver ofte vanskeliggøres, og at hele systemet påføres unødvendige administrative omkostninger.

Uden på nogen måde at ville undervurdere betydningen af den revision af hele det store lovkompleks, som fandt sted for nogle år siden, ville jeg mene, at det havde været bedre, hvis man samtidig havde benyttet lejligheden til at vurdere alle de sociale sikringsordninger ud fra et sammenhængende perspektiv. Hensigten med vort forslag er at give lovgivningsmagten mulighed for at råde bod på denne fejl. Forslagets

primære opgave består i at skabe grundlag for en tidssvarende decentralisering og forenkling af hele systemet. Der er grund til at understrege forslaget bemærkninger om, at forslagsstillerne ikke sigter mod en ændring af den nuværende reelle byrdefordeling, men alene mod at få skabt et administrationsapparat, der kan fungere bedre og smidigere end det eksisterende. Socialt set kan en sådan forenkling kun være en fordel, idet den kan bidrage til at tilvejebringe midler, som gør det muligt at løse opgaver, som samfundet hidtil har ladet ligge. Jeg skal senere vende tilbage til dette punkt.

Der kan nævnes mange eksempler på organisatoriske svagheder i det nuværende system. For kort tid siden har vi fået en betænkning fra det udvalg om arbejdsanvisningen, arbejdsministeren i 1962 nedsatte. Jeg har læst denne betænkning med den største interesse, fordi den vedrører et område, som er særlig aktuelt. Der kan ikke herske tvivl om, at en bedre tilpasning af arbejdskraften til de store forandringer, den tekniske udvikling medfører for vort erhvervsliv, er en bydende nødvendighed, hvis Danmark skal kunne gøre sig forhåbninger om at følge med i produktionsudviklingen. Udvalget retter en hård kritik mod det nuværende system, som jo er opbygget på den måde, at arbejdsanvisningen dels foregår gennem arbejdsløshedskasserne, i alt 4.000 lokalafdelinger, dels gennem de offentlige arbejdsanvisningskontorer. Man peger på de vanskeligheder, som denne spaltning af arbejdsanvisningen medfører, idet man konstaterer, at den hæmmer den tilstrækkelig hurtige, gnidningsfri kanalisering af arbejdssøgende personer, og man føjer til, at ordningen ikke giver garanti for, at der sker fuld udnyttelse af alle muligheder for geografisk og faglig overføring af arbejdskraft og dermed fuld udnyttelse af alle eksisterende beskæftigelsesmuligheder. Udvalget foreslår derefter, at det nuværende arbejdsanvisningssystem afløses af, hvad man betegner som et statsligt enheds-

[Poul Sørensen.]

system. Man ønsker, at den nuværende stærkt opsplittede og vidt forgrenede arbejdsanvisning afløses af arbejdsanvisning gennem 10-12 regionalkontorer med 300 kredskontorer og ekspeditionssteder. Disse tanker om forenkling gennem koordinering ligger, som det vil ses, på mange måder på linje med de tanker, som ligger bag det forslag, vi i dag behandler.

I en tid med mangel på arbejdskraft og med et stort behov for bevægelighed på arbejdsmarkedet kan regeringen og folketinget ikke sidde denne kritik af det nuværende anvisningssystem overhørig. Det er også værd at notere, at udvalget, skønt det falder uden for dets kommissorium, slutter med at henstille, at spørgsmålet om den danske arbejdsløshedsforsikrings organisation og principper tages op til behandling. Vi har ofte rejst dette spørgsmål, men altid forgæves, skønt ingen har kunnet bestride, at en virkelig tilbunds gående forenkling og rationalisering både af forholdet mellem de enkelte kasser og af kassernes administration nu ikke længere lader sig udskyde. Når man kan konstatere, at systemet medfører et arbejdsløshedskontingent på 300 kr. årlig for de dårligst stillede arbejdere og et kontingent på 25 kr. årlig for de væsentlig bedre stillede arbejdere, så spørger man sig selv: hvor er den sociale solidaritet egentlig henne? Formålet med enhver forsikring, og da navnlig med forsikringsordninger, som til dels opretholdes ved offentlig støtte, må være at fordele risikoen og byrden så jævnt, som det overhovedet er muligt, men her ser vi et eksempel på, at byrden ensidigt bæres af de vanskeligst stillede. Det kan ikke være rimeligt, og det kan heller ikke være rigtigt at opretholde et administrations-system, der er baseret på 4.000 lokalafdelinger med tilsvarende personale- og kontorholdsudgifter.

Hverken forslagsstillerne eller andre kan på nuværende tidspunkt sige noget om, hvad en forenkling og decentralisering af det sociale trykkesystem vil kunne medføre af administrative besparelser. På visse områder vil det måske endog være nødvendigt med merudgifter for at fremkalde besparelser på andre områder. Den forenkling af arbejdsanvisningen, som arbejdsanvisningsudvalget har foreslået, vil således betyde en

administrativ merudgift, men den vil rigeligt kunne opvejes af, hvad man er i stand til at spare, såfremt man skaber et bedre grundlag for at udnytte erhvervslivets beskæftigelsesmuligheder.

Vi anser det hverken for ønskeligt eller muligt at reducere samfundets totale udgifter til sociale foranstaltninger, men vi tror, at pengene kan gives ud på en måde, som er bedre såvel for den enkelte borger som for samfundet. Der er mange grunde til at gå i gang med en rationalisering og forenkling af vort sociale trykkesystem, men det bør også gøres, fordi der herved åbner sig udvej for at tage fat på en løsning af de uløste sociale opgaver, som endnu findes i vort samfund.

Men det er i hvert fald givet, at før vi hjælper dem, der kan hjælpe sig selv, må vi skabe de bedst mulige betingelser for dem, der ikke er så heldigt stillede. Set ud fra det konservative folkepartis synspunkt bør det sociale trykkesystem først og fremmest være et udtryk for samfundets solidaritet med de mennesker, som uforskyldt rammes af vanskeligheder i tilværelsen, og som derfor er afskåret fra at klare sig selv. Jo mere vi vil hjælpe alle, des mindre mulighed har vi for at hjælpe disse mennesker. Og det er jo stadig sådan, at mennesker, der er handicappede fra fødslen, rammes af ulykker eller pådrager sig kronisk sygdom, som regel tillige må nøjes med en indkomst, der ligger væsentligt under de laveste indtægter for deres sunde og raske medborgere. Det vil være et overordentlig stort fremskridt i bedste overensstemmelse med socialpolitikkenes egentlige formål, om vi kan nå frem til en tilstand, hvor et fysisk eller andet uforskyldt handicap i tilværelsen ikke også behøver at medføre et økonomisk handicap. Så længe kronisk syge og invalider også er de økonomisk dårligst stillede, kan vi ikke sige, at de sociale forhold her i landet er ordnet på en tilfredsstillende måde.

Vi er klar over, at sådanne forhold ikke kan gennemføres fra den ene dag til den anden, men det konservative folkeparti mener, at de angiver et mål, som bør placeres i forreste række blandt de sociale opgaver, som bør tages op i de kommende år. I det arbejdsgrundlag, som den konservative folketingsgruppe vedtog i november, har vi da også stillet det konkrete forslag,

[Poul Sørensen.]

at invalidepensionens nuværende beløbsmæssige sammenhæng med folkepensionen fjernes. Som første led i en reform, der tilsigter at give invalider økonomisk ligestilling med, hvad der er normalt for sunde og raske mennesker, foreslår vi, at invalidepensionen for ægtepar, hvor begge er invalider, fastsættes til et niveau, der til enhver tid svarer til den gennemsnitlige indkomst for en ufaglært arbejder. Invalidepensionen for andre invalide ønsker vi reguleret i forhold hertil. Allerede dette ville være et meget stort fremskridt. Vi har henvist til, at de nødvendige udgifter til finansiering af en sådan reform kan afholdes ved en forhøjelse af invalideforsikringsbidraget, men det er klart, at mulighederne lettes, hvis vi samtidig kan få gennemført en reform af vor sociale lovgivnings organisatoriske opbygning. Uanset satsernes størrelse er det vigtigt at skabe sammenhæng i den sociale lovgivning, og det er min overbevisning, at det forslag, vi i dag behandler, i høj grad vil kunne bidrage hertil.

Jeg har hermed kun kunnet fremdrage enkelte af de problemer, som ligger for, og som det efter vor mening vil være naturligt for kommissionen at tage fat på. Jeg bemærkede mig det ærede medlem hr. Niels Mørks udtalelse om det konservative folkepartis sociale indstilling. Jeg må tilbagevise den udtalelse. Det ærede medlem har overhovedet ikke belagt den med beviser, og jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at vi er klar til at diskutere hele vor sociale indstilling igennem årene, i dag og i tiden fremefter med det ærede medlem, om det skulle ønskes.

Der er to områder, som det ærede medlem har peget på, det ene er tillægspensionen. Jeg forstår ikke, i hvilken forbindelse det bringes ind her i forhold til det konservative folkepartis sociale stilling. Mig bekendt, så vidt jeg erindrer sagens forløb, så var det det konservative folkeparti, der foreslog, at enkerne skulle med inden for ordningen, og jeg spørger det ærede medlem: mener han, det er et socialt tilbagefald? Vi andre mener, at det var en styrkelse af den tillægspension, der blev gennemført. Hele den diskussion skal jeg ikke genopfriske. At vi har den opfattelse, at tillægspensionsproblemet samtidig burde tages op for alle

mennesker, kan vel heller ikke siges at være et socialt standpunkt, som man ikke kan vedkende sig i dag. Jeg må altså på det skarpeste tilbagevise de synspunkter, det ærede medlem er kommet frem med.

Hvorvidt der er opgaver i det moderne samfund, som kan løses af den enkelte, hvor før staten eller det offentlige er trådt til, fastholder jeg stadig, at det er der; det vil også vise sig fremefter. Det vil sikkert interessere tinget, som det i hvert fald vil interessere mig, om det ærede medlem hr. Niels Mørk vil redegøre over for os for, med hvilken begrundelse skolebespisningen har fået en omlægning. Med hvilken begrundelse har man ladet forældrene betale maden, hvor før det offentlige betalte? Er det måske ikke det bedste eksempel på, at udviklingen kan medføre sådanne økonomiske vilkår i befolkningen, at man med tryghed kan opføre sig med de sociale tilskud på disse områder og lade familien klare dem? Lad det synspunkt også være et udtryk for den familiepolitik, vi ønsker at føre, at familien selv skaffer så meget som muligt til veje og kun i de tilfælde, hvor der skabes unødige vanskeligheder for den enkelte borger og den enkelte familie, må samfundet træde til.

Jeg vil gerne takke den højtærede minister for de ord, han sagde. Jeg forstår udmærket vel, at den højtærede minister jo ikke her kan sige ja og amen til det hele. Det må jo være sådan, at ministeren tager forbehold over for adskillige områder, men når ministeren i sine indledende bemærkninger siger:

„Som bekendt er der gennem en række år sket en kraftig socialpolitisk udvikling. Det vil derfor være rimeligt og sagligt rigtigt i en kommission at gennemgå den sociale lovgivning med henblik på organisatorisk og administrativ forenkling“;

svarer det jo ganske til de bevæggrunde, vi har haft til at fremsætte forslaget, og vi kan altså kun erklære os enige med den højtærede minister i hans bedømmelse af motiverne for det forslag, som her er fremkommet. Og når den højtærede minister i sine afsluttende bemærkninger siger til os:

„Jeg vil sætte i forgrunden, at enhver ændring må sigte på at give en virkelig sikring af det enkelte menneske i enhver trangssituation“;

[Poul Sørensen.]

vil jeg gerne sætte en streg under det. Det er et udgangspunkt for forhandlingerne, og det er et mål for de afsluttende forhandlinger, et mål, som vi kan sætte os sammen med ministeren, og det er mig kun en glæde at kunne konstatere allerede ved første behandling af denne sag, at der er skabt basis og mulighed for et samvirke og et samarbejde om løsning af de store sociale problemer, som det moderne samfund stadig væk lægger hen til denne forsamling. Vi for vort vedkommende kan kun erklære os tilfreds med den højtærede ministers positive indstilling over for problemerne.

Grethe Philip: Der er fra forskellig side i den senere tid blevet peget på, at tiden nu må være inde til at tage vor sociale lovgivning op til en samlet drøftelse og vurdering. Ved første behandling af finansloven i december måned var jeg som ordfører for mit parti inde på den kritik, der var rejst om manglende koordinering af vor sociallovgivning, og stillede det spørgsmål, om vi burde tage hele dette store spørgsmål op til drøftelse nu. Jeg skal ikke her gentage, hvad jeg ved den lejlighed fremførte, men henvise til referatet i Folketingstidende for 1963-64, sp. 1476, 1477 og 1478. Det er derfor naturligt, at jeg og mit parti med stor velvilje ser på det forslag, VK-partierne har fremsat om nedsættelse af en kommission med henblik på en samlet drøftelse af hele vort trykhedssystemes organisatoriske, administrative og finansielle struktur.

I bemærkningerne til forslaget er der fremført en række betragtninger, som jeg gerne slutter op om. Det gælder f.eks. udtalelsen om, at hovedsigtet for en socialreform må være at sammenfatte, forenkle og effektivisere vort sociale trykhedssystem og at tilpasse det til moderne socialpolitiske målsætninger om forebyggelse og revalidering. Jeg finder det også som forslagsstillerne meget påkrævet, at vi gør os betydelige anstrengelser for at modvirke, at knap og kvalificeret arbejdskraft anvendes i unødigt dobbeltadministration.

Endvidere kan jeg tilslutte mig, hvad der fremføres om ulemperne ved en u hensigtsmæssig og uoverskuelig opbygning af tryk-

hedssystemet, ikke alene for administrationen, men i fuldt så høj grad for den almindelige befolkning, der ikke kan overse, hvad der er i givet fald er sikret den enkelte gennem det offentlige.

Også på en række andre punkter giver forslaget og de dertil knyttede bemærkninger mig håb om, at mit parti skulle kunne indgå i et frugtbart samarbejde med forslagsstillerne om en række væsentlige reformer. Samtidig må jeg dog tilføje, at forslaget indeholder så mange uklare punkter, at det ikke på det foreliggende grundlag er muligt at bedømme, hvor langt enigheden vil strække sig, når vi skal i gang med de egentlige drøftelser. Den højtærede socialminister har allerede fremdraget en lang række af disse uklarheder, og jeg skal derfor nøjes med at sige, at det også for mig er noget overordentlig centralt, hvilke tanker der ligger bag punkt 3 i det påtænkte kommissorium.

Der stilles her forslag om undersøgelse af mulighederne for at sammenfatte den almindelige underholdssikring i en offentlig grund sikring, hvorover man tænker sig en overbygning baseret på privat opsparing, forsikring el. lign. Kan vi være sikre på, at der hermed er tale om en tilstrækkelig god social sikring for de svageste i vort samfund, altså for de familier bl.a., der er sådan stillet, at de reelt ikke har nogen mulighed for livet igennem ad mere privat og frivillig vej at bygge noget op, som i påkommende tilfælde kan supplere en hjælp fra det offentlige? Og hvorledes tænker man sig gennem supplerende ydelser fra lovpligtige forsikringer, f. eks. ulykkesforsikringer, at sikre den skadelidte et bedre økonomisk grundlag, end grund sikringen kan give, uden at komme i konflikt med de tanker, man i øvrigt synes at gøre sig, og som man efter min mening i alle tilfælde kan gøre sig, om ønskeligheden af mere ensartede ydelser i ensartede trangstilfælde?

Men lad det være, at der ikke blot er dunkle punkter i formuleringen, men måske også divergerende opfattelser af, hvorledes dette eller hint problem skal løses. Mere afgørende er det, at vi kan blive enige om, at en hel række meget betydelige spørgsmål vedrørende hele opbygningen af vor sociallovgivning nu brænder så stærkt på,

[Grethe Philip.]

at vi må sætte nogle mennesker i gang med at gennemløbe problemerne og komme med forslag til en bedre løsning. Blandt disse problemer vil jeg gerne pege særligt på følgende:

Der tiltrænges en koordinering af de mange bestemmelser rundt om i vor sociallovgivning om midlertidig eller varig understøttelse i tilfælde af nedsat arbejdsevne. I øjeblikket er ydelserne bygget op efter forskellige principper og ydes med forskellige beløb alt efter trangens opståen og årsag, medens det må være betydeligt rimeligere, i alt fald som en principiel ordning, at give samme hjælp ved samme trang, uafhængigt af hvordan trangene fremkommer. At der så desuden bør være en vis mulighed for i de enkelte individuelle tilfælde at yde en vis supplerende hjælp, skal jeg blot tilføje for en ordens skyld. En sådan koordinering vil også kunne bane vejen for megen forenkling af administrationen, men i øvrigt synes tilrettelæggelsen af administrationen af vort trykkesystem set som en helhed at trænge til en grundig analysering.

Administrationen er som bekendt både for syge- og arbejdsløshedsforsikringens vedkommende opbygget på grundlag af et meget stort antal lokale og faglige kasser. Det har sin historiske forklaring, og jeg er ganske klar over, at der er mange, der nidkært våger over, at dette system fortsætter. Men står fordelene — for jeg tvivler da ikke om, at der også er fordele ved de mange små enheder — i noget rimeligt forhold til ulemperne? Er det virkelig rationelt i vore dage, eller kan dette system ikke ligefrem være en hindring for en smidighed, der ellers ville være ønskelig? Vi skal vel også i øvrigt på dette område indstille os på, at vi lever og fremover fortsat vil indrette os på at leve i et samfund med høj beskæftigelse. Derfor må vi heller ikke binde unødigt megen arbejdskraft ved administrationen af vort sociale trykkesystem.

Det var måske også på tide at se på, om finansieringen af vore sociale ydelser helt er i overensstemmelse med vor tids tanker om rimelighed og retfærdighed. Jeg skal blot fremdrage et enkelt forhold til illustration. Det ærede medlem hr. Poul

Sørensen har allerede lige berørt det, men jeg synes også, jeg gerne vil trække det frem. Det er tilfældet med arbejdsmanden, der jo lønmæssigt er placeret på de nedre dele af stigen, og som betaler et meget højt beløb i præmie til arbejdsløshedsforsikringen. Fra et rent forsikringsmæssigt synspunkt og ud fra en risikoberegning er det vel logisk nok, men er det socialt rimeligt i et velfærdssamfund? Det ærede medlem hr. Poul Sørensen var inde på, at der måske dermed sker et brud på solidaritetsprincippet. Jeg ved ikke, om det ærede medlem tænkte på solidariteten mellem arbejderne indbyrdes; jeg synes, det kan være rimeligt at udvide det til at gælde solidaritet inden for hele befolkningen.

I øvrigt er det vel også tænkeligt, at man ved en omlægning af finansieringen af de enkelte ydelser kunne spare adskilligt i administrationsomkostninger.

Også koordineringen af vore regler om bidrag og tilskud til familier med børn synes at trænge til at blive set lidt mere efter i sømmene. Den højtærede socialminister var inde på dette spørgsmål, og jeg tror givetvis, der dér er nogle ting, vi skal se nærmere på. For at undgå enhver misforståelse vil jeg understrege, at mit parti anser støtte til familier med børn for et overordentlig vigtigt led i vor sociallovgivning, men spørgsmålet er, om støtten fra de forskellige kanaler koordineres tilstrækkeligt, og om hjælpen tilfalder de rigtige med de rette beløb.

Endelig vil jeg pege på, at der er behov for en generel undersøgelse af, om vort trykkesystem i tilstrækkelig grad opfanger og støtter de grupper i samfundet, der har behov for det. Vort samfund ændrer sig med stor hast — det gælder både aldersfordeling og erhvervsfordeling — og heraf opstår der en række nye sociale behov. Vi har netop i denne samling haft en række lovforslag til behandling med særligt sigte på at yde støtte til vore gamle, og vi har netop i dag vedtaget et lovforslag om omsorg for de gamle — en lovgivning, der efter min mening vil betyde et væsentligt fremskridt. Men det må ikke betragtes som en slutsten; der er stadig store opgaver at løse, før vi har klaret vort plejehjemsproblem. Vil f. eks. kommunerne og de private selvejende institutioner vise tilstrækkeligt initiativ til at

[Grethe Philip.]

gå i gang med opførelse af de fornødne plejehjem? Og hvorledes bør vi inspirere og støtte dem? Er vi villige til at sætte disse projekter meget højt op på prioritetslisten for igangsættelsesarbejder? Jeg og mit parti er det.

Den højtærede socialminister nævnte en række af de mest påtrængende opgaver, der ligger for os, og var også herunder inde på spørgsmålet om forbedring af vor invaliditetslovgivning. Jeg er ganske enig i, at det er en af de opgaver, der trænger sig mest på; men ser vi på sociallovgivningen som en helhed, kan man vel sige det på den måde, at problemet fremover stort set ikke så meget synes at bestå i et arbejde for at holde den nøgne nød fra døren; den almindelige familie sikres normalt bedst gennem en effektiv og velafbalanceret beskæftigelsespolitik. Sigtet i vor fremtids sociallovgivning må i højere grad rettes imod at lede de afvigende eller svært tilpasselige børn såvel som voksne ind i en aktiv deltagelse i vort samfunds- og erhvervsliv. Som et væsentligt led i dette arbejde vil der blive behov for en udbygning af det forebyggende og rådgivende arbejde og herunder også for en mere aktiv familiepolitik. Med stigende velstand har vi ikke alene stigende evne, men også større forpligtelse til at løse disse opgaver.

Det radikale venstre anerkender fuldt ud og ønsker at leve op til dette ansvar. Jeg har allerede sagt, at mit parti stiller sig velvilligt over for det fremsatte forslag til folketingsbeslutning om generelle drøftelser med henblik på en socialreform, men vi må dog tage visse forbehold. Det er for os helt afgørende, at der ved en eventuel reform ikke sker ændringer med social slagside til skade for de vanskeligt stillede i vort samfund. Det må også være en absolut forudsætning, at en drøftelse i en kommission eller et udvalg, der nødvendigvis vil strække sig over ret lang tid, ikke må lægge sig som en klam hånd på al ny sociallovgivning. Sociale fremskridt må ikke hæmmes af, at der i den kommende tid kommer til at pågå sådanne generelle drøftelser.

Endelig lægger vi vægt på, at kommissoriet udformes således, at der lægges op til en åben drøftelse af problemerne uden forudfattede meninger om de resultater,

vi skal nå frem til gennem drøftelserne. Her er tale om en uhyre stor opgave, og der vil blive brug for stort udsyn og megen evne til utraditionel tænkning parret med sagkyndig erfaring; men der er behov for, at man går i gang med opgaven, og mit parti kan derfor give tilsagn om medvirken til en åben og velvillig behandling af forslaget.

Chr. Madsen: Jeg vil begynde med at fremhæve 2 udtalelser, der er faldet her fra tingets talerstol.

Den første kom fra det ærede medlem hr. Poul Sørensen, der sagde, at man fra konservativ side var indstillet på at gå ind for en invalidelovgivning, der yder en invalidepension på højde med den løn, en ufaglært arbejder tjener. Den anden kom fra den højtærede socialminister, der sagde noget lignende, idet han ligeledes om invalidepensionslovgivningen udtalte, at invaliderenten burde komme op på et beløb, der kunne give en slags erstatning for den arbejdsindtægt, den pågældende er udelukket fra at opnå, men den højtærede socialminister tilføjede, at dette kun skulle gælde svært invaliderede.

Jeg er meget glad for, at sådanne udtalelser kommer fra denne talerstol; jeg forstår blot ikke, at man ikke for længst har stillet forslag om, at man ville gennemføre en invalidepensionslovgivning efter disse regler.

Men i øvrigt — jeg har den samme opfattelse, som ærede ordførere har givet udtryk for før mig: at når VK-partierne har fremsat et sådant forslag til beslutning, er det af valgtaktiske grunde.

Jeg peger endvidere på, at det kun var ganske kort efter debatten om Arbejdsmarkedets Tillægspension, hvor venstre som bekendt var imod, at arbejdsmarkedet skulle have en sådan tillægspensionsordning, at man fremsatte dette forslag om folketingsbeslutning, som vi her behandler. Jeg tror altså som sagt, at det er valgtaktiske manøvrer, man er ude på, og jeg forstår så udmærket godt, at VK-partierne skal have noget at fortælle vælgerne med hensyn til, hvor frisindet og hvor socialt interesseret man er. Men i de år, hvor jeg har deltaget i folketingsarbejdet, har jeg ikke set ret meget til, at venstre og de konservative har medvirket til sociale fremskridt her i tinget. VK-partierne har flere gange sagt,

[Chr. Madsen.]

at spørgsmålet om social forståelse lykkeligvis er blevet løftet ud af den politiske debat, hvad der også tjener sagen bedst. Det ærede medlem hr. P. E. Eriksen siger det igen i sin fremsættelsestale. Jeg forstår ikke sådan en sætning, for hvad er social forståelse? Hvad er meningen med det? Hvad ligger der heri? Hvilken begrænsning har det? Efter min opfattelse kan man bedst udtrykke det således, at social forståelse kan udøves ved, at man følger det, der står i socialloven: at man skal praktisere sociallovgivningens administrative bestemmelser efter et skøn. I praksis virker det sådan, at socialudvalgene ude omkring i landet udøver dette skøn med mere eller mindre forståelse. Efter min opfattelse er socialpolitik derimod en målsætning, der i høj grad giver anledning til politisk debat; en socialpolitisk målsætning er altså noget andet end social forståelse.

Under debatten om sociallovens gennemførelse i 1930'erne havde man da også en meget, meget stærk debat herom. Da var der i virkeligheden en socialpolitisk debat, hvorunder man stillede tingene op på en måske bedre måde end under den gamle ordning; men der skete jo det dengang, at det konservative folkeparti stemte imod loven og har været imod denne lov siden da. Denne lov blev som bekendt kaldt verdens bedste socialreform, og siden dens gennemførelse har der i mange kredse i vort land været megen socialpolitisk debat. Jeg er en af dem, der har prøvet denne verdens bedste lovgivning på mine egne rygstykker. Den har ikke alene for mig, men også for min familie efterladt erindringer om en ussel og nedværdigende behandling af mennesker. Der er naturligvis mange, mange andre end mig, der har prøvet denne verdens bedste sociallovgivning, og der er mange, der prøver den den dag i dag. Det skal vi ikke glemme i den debat, vi er inde i nu.

Det kan efter min mening kaldes meget ringe social forståelse, når der bliver ydet 85 pct. af folkepensionen i offentlig hjælp. Det vil i kroner og øre sige, at en enlig person i offentlig hjælp kan få 360 kr. om måneden, som han skal klare alle sine udgifter med. Et sådant beløb har intet med socialpolitik at gøre. Det kan heller

ikke kaldes social forståelse, når der ydes 638 kr. pr. måned i folke- og invalidepension til et ægtepar — ægtepar, som i et langt liv har været med til at opbygge vort samfund; det har intet med socialpolitik at gøre. Husk på, at disse beløb ikke opfylder de mindstenormer, som en international konvention, som folketinget har tiltrådt, bestemmer. Det vil altså sige, at vi her i vort land ikke overholder, hvad vi højtideligt har skrevet under på som en international mindstenorm.

Socialpolitik er efter vor opfattelse en politisk målsætning, hvorefter samfundsgrupper med politisk og økonomisk magt søger at få del i nationalindkomsten. Hvad dette angår, øver VK-partierne alt for stor indflydelse på dansk socialpolitik, og det kan egentlig bevises — det er ikke tomme ord. Når man sammenligner med vore nabolande, når man gennemgår den samordningsstatistik, som vi får tilsendt her i tinget, viser det sig jo, at man i Norge fra 1956 til 1961 har øget de sociale udgifter med 3,6 pct. i forhold til nationalindkomsten, det vil sige med ca. 1 milliard kroner. Sverige har øget de sociale udgifter med 1,4 pct. eller ca. 800 mill. kr., medens Danmark i samme periode er gået frem med 0,4 pct. eller med ca. 150 mill. kr. Disse tal er bevis nok for, at man for længst skulle have gjort noget inden for de sociale områder. Man skulle have gjort noget for at højne vor sociale standard, og man skulle have gjort noget mere for retfærdigt at fordele den velstandsstigning, der har været. Vi har ikke gjort det; de nævnte tal viser det tydeligt og klart. Derfor mener jeg ikke, at VK-partierne har nogen som helst ret til nu at fortælle, at de efter bedste evne har medvirket til mange sociale fremskridt i vort land, for de sociale fremskridt findes ikke i forhold til lande, vi gerne vil sammenlignes med.

Når man gennemlæser VK-partiernes forslag til beslutning om nedsættelse af en kommission og ser, hvad denne kommission skal beskæftige sig med, får man det indtryk, at det i virkeligheden kun er et socialt udhængsskilt. Man ønsker besparelser, man taler om administrative ændringer, forenklinger af systemet, koordinering, effektivisering o. s. v., men nogen socialpolitisk målsætning findes der ikke i forslaget.

[Chr. Madsen.]

Der står ganske vist under forslaget nr. 3, at mulighederne skal undersøges for at sammenfatte den almindelige underholdsikring i én offentlig social grundsikring, i fornødent omfang tilpasset den enkeltes forpligtelse og trangssituation, så enhver borger er sikret en menneskeværdig tilværelse. Hvad er det nu for noget? Udenomssnak vil jeg kalde det. En menneskeværdig tilværelse, hvad er det? Er det en folkepension, der ikke opfylder den internationale konvention? Er det det, man kalder menneskeværdig?

Som bekendt går denne internationale konvention ud på, at man skal yde en pension, der mindst andrager 40 pct. af en ufaglært arbejders indkomst. Man har meget, meget besvær her i Danmark med at opfylde denne internationale konvention. I øjeblikket mener man, at pensionen står i et forhold på 40,2 pct. til en ufaglært arbejders indkomst. Er det det, man kalder en menneskeværdig tilværelse? Er det det, man vil gå ud fra, når man skal bedømme den enkeltes forpligtelse og trangssituation? Er det det samme forhold som nu, 40 pct., eller er det et andet forhold, man regner med? Hvad vil venstre og de konservative egentlig? Hvor står de? Hvordan vil de fortælle os, hvad en menneskeværdig tilværelse er?

Nu er der naturligvis forskel på borgerlige partiers mening om en menneskeværdig tilværelse og på, hvad arbejderpartier mener herom. Man har, som jeg har sagt, godkendt, at folkepensionen skal ligge under mindstenormen for en international konventions bestemmelser, men i den samme konvention står der, at ydelse under sygdom og arbejdsløshed mindst skal andrage 45 pct. af en ufaglært arbejders årsindkomst, moderskabsydelsen ligeledes mindst 45 pct., og ved tilskadekomst mindst 50 pct. af en ufaglært arbejders årsindkomst. Jeg vil gerne stille det spørgsmål til venstre og de konservative: hvordan ligger det med de procenter, hvordan ligger vor arbejdsløshedsunderstøttelse i øjeblikket, hvordan ligger vore sygedagpenge i forhold til disse mindstenormer? Uden at have regnet nøjagtigt på det, tror jeg, det er helt klart, at de ligger under disse procenter. Man har altså ikke opfyldt internationale mindstenormer. Så kan man stadig væk

fastholde, at en menneskeværdig tilværelse er under disse mindstenormer, men det kan ikke have noget med realiteterne at gøre, det har i hvert fald ikke noget med socialpolitik at gøre.

Vi har den opfattelse, at den offentlige sociale grundsikring, VK-partierne taler om, skal omfatte en samfundspensionsordning, som vi hellere vil kalde det, og denne samfundspensionsordning må være på $\frac{2}{3}$ af en arbejderindkomst, og samfundspensionen må danne grundlaget for alle sociale ydelser, der kan sammenlignes hermed. Med hensyn til arbejdsløshedsunderstøttelse, syge- og ulykkesdagpenge må der ydes fuld erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i lighed med, hvad der ved lov er sikret andre samfundsgrupper.

Jeg fulgte med megen opmærksomhed det ærede medlem hr. Poul Sørensens mening med hensyn til arbejdsanvisningen og arbejdsløsheds-kasserne. Der er noget deri, som jeg vil give det ærede medlem ret i, men én ting er vel i hvert fald for mig helt afgjort: at de arbejdsløse, der går i Nordjylland, og de har gået der alle årene under den såkaldte velstandsstigning, har været parate til at tage til Lolland-Falster og luge roer, de har rejst til Sjællands industrier, de har rejst til svenske industrier, ja, de har rejst overalt i landet, hvor der har været arbejdsmuligheder, hvor der har været arbejde at få, så man skal alligevel ikke sige, at det er arbejdsanvisningskontorerne, der er noget i vejen med. Nej, det er beskæftigelsessituationen, der er noget i vejen med, og det er boligsituationen, der er noget i vejen med. Man skulle hellere interessere sig for disse problemer, så var der mulighed for, at man kunne få den arbejdskraft, der er nødvendig til de industrier, der stadig væk siger, at de ikke kan få arbejdskraft nok.

Men vi har altså den omtalte socialpolitiske målsætning, at grundlaget for pension, grundlaget for understøttelser af alle arter må have et andet udgangspunkt end det hidtil kendte. Man må betydeligt højere op. Man må op til den $\frac{2}{3}$ -grænse, som vi har nævnt, og der er noget, der tyder på, at man går i den retning. Under diskussionen om Arbejdsmarkedets Tillægspension sagde man fra regeringspartierne side, at nu ville man arbejde hen til en ordning, der kunne ligestilles med den svenske ordning, og den

[Chr. Madsen.]

svenske ordning bygger jo på de principper, at man skal op på pensioner, op på understøttelser, der ligger betydeligt over, hvad man har kendt her i vort land. Det er en socialpolitisk målsætning, som vi vil gå ind for.

Vi vil egentlig også gå ind for den kommission, der er foreslået i VK-partiernes forslag, men vi har en anden mening om, hvad denne kommission først og fremmest skal beskæftige sig med. Den må beskæftige sig med en anden indtægtsfordeling i vort samfund, en anden indtægtsfordeling end den, vi hidtil har kendt. Den må beskæftige sig med at gøre noget mere med hensyn til hjælp til moder og barn. Den må tage spørgsmålet med hensyn til invalidelovgivningen op. Om revalidering er der meget at tale om, og der vil vel også være lejlighed til at komme ind på spørgsmålet om en forenkling af vor sygekasseordning. Vi har endvidere den opfattelse, at når barndom og alderdom er et led i det biologiske livsløb, så er det rimeligt, at samfundet foretager en indtægtsfordeling, som dækker disse perioder. Omkring dette problem mener vi der skal føres socialpolitik, og vi har en anden opfattelse, end VK-partierne har. Der er mere end grund nok til at diskutere disse problemer.

Socialpolitik er en kamp mellem samfundsgrupperne, de samfundsgrupper, der får tilstrækkelig magt til at gennemføre deres synspunkter.

Diskussionen om socialpolitik og den socialpolitiske udvikling tror vi ikke standser nogen sinde.

Iver Poulsen: Der er mangt og meget i det foreliggende forslag til beslutning, som de uafhængige kan nikke genkendende til, idet forslaget indeholder mange tanker og opfattelser, som de uafhængige ved flere lejligheder tidligere har givet udtryk for at de var tilhængere af.

Den ærede ordfører for forslagsstillerne siger således bl. a. i sin fremsættelsestale, at hovedsigtet med en reform af den

sociale sikrings administrative organisatoriske og finansielle struktur må være at sammenfatte, forenkle og effektivisere vort sociale trykkesystem, at tilpasse det til moderne socialpolitiske målsætninger om forebyggelse og revalidering o.s.v.

En sådan hovedhensigt kan mit parti naturligvis give vor fulde tilslutning ud fra to synspunkter, som vi tidligere har givet udtryk for, nemlig at den offentlige administration og dens organisatoriske opbygning er foreldet og urationel og overlappet også som følge af, at den lovgivning, som administrationen skal administrere, tegner sig som en labyrint, hvilket ikke alene betyder en langsom og besværlig administration, men så sandelig også må betyde en unødigt kostbar administration, og det er jo ikke noget, der blot gælder sociallovgivningens administration. Da sociallovgivningen er blevet et så vidtspændende område inden for vor lovgivning, er det måske særlig iøjnefaldende her, men det skulle så give særlige muligheder for en mærkbar effektivisering og deraf følgende besparelse, som nok kunne tiltrænges. Her vil jeg gerne sige besparelse, ikke fordi de uafhængige ønsker vore virkelige sociale udgifter nedskåret, tværtimod, det vil nemlig være ganske uforståeligt fortsat at lukke øjnene for de grove forsømmelser, der i de sidste årtier er blevet begået inden for vor sociale lovgivning, og det vil koste mange penge at oprette det, de ansvarlige politikere i deres vanetænkning har forsømt her, men det ville være rart, om en del af disse penge kunne hentes hjem igennem den foreslåede forenkling og effektivisering.

Derfor deler vi forslagsstillerens ønske om en forenkling og effektivisering af vort sociale system, samt at dette system tilpasses, som det også siges i fremsættelsestalen, en moderne socialpolitisk målsætning, hvorved vi forstår en målsætning, der ikke bygger på de forældede forhold fra forrige århundrede, men tager hensyn til den glædelige almindelige velstandsstigning, som

[Iver Poulsen.]

vi har oplevet, og som den er sket i de to sidste menneskealdre.

Vi har også med tilfredshed bemærket sidste stykke i forslaget punkt 3, som lyder:

„Denne offentlige sociale grund sikring skal udformes på en sådan måde, at den danner det bedst mulige grundlag for, at borgerne gennem privat opsparing, forsikringer, arbejdsaftaler m.v. kan supplere den offentligt ydede grund sikring ud fra egne ønsker og behov.“

Heri ser vi nemlig et udtryk for, at forslagsstillerne ønsker, at vor sociale lovgivning skal have et virkelig socialt sigte, således at de handicappede, ulykkeligt stillede medborgere, der virkelig har brug for støtte, også får denne støtte i så rigt mål, at de får mulighed for at leve et værdigt menneskeliv og ikke skal føle, at de lever af en karrig understøttelse, der kunne give disse mennesker det forstemmende indtryk, at de er tilovers, at de er til besvær i det samfund, der har en ganske særlig, og man skulle også tro en særlig kær pligt til at lette tilværelsen for disse hårdt ramte medborgere, der ikke har deres før lighed, deres sundhed og deres arbejdskraft i behold og derfor er udelukket fra det daglige virke, der giver livet indhold for os andre.

Men samtidig forstår vi det lige citerede afsnit af forslaget således, at den sociale for sorg i øvrigt i væsentlig grad skal bygge på hjælp til selvhjælp-princippet; det er et princip, som de uafhængige anser for særdeles udmærket. Endvidere forstår vi, at de mennesker, der selv ønsker en yderligere sikring ud over den grund sikring, forslaget taler om, ikke blot får mulighed for en sådan sikring f. eks. igennem en opsparing, men at de også bliver opmuntret til selv at foretage en sådan yderligere sikring.

I øvrigt kan jeg tilslutte mig alle de tidligere ærede ordføreres udtalelser om, at vor sociallovgivning efterhånden har fået en så indviklet karakter, at en virkelig saglig kommissionsundersøgelse er nødvendig. Det synes de uafhængige også, men det eneste, vi kan gøre, er at give forslaget vore bedste ønsker med ind i det udvalg, som nu skal til at behandle sagen,

og vi håber, at udvalget vil give dette forslag en virkelig saglig og grundig behandling.

Socialministeren (Bundvad): De forskellige indlæg giver mig kun anledning til ganske få bemærkninger.

Jeg vil gerne sætte en streg under, at man fra forslagsstillerens side har sagt, at det ikke er hensigten med kommissionen at standse den sociale udvikling i øvrigt, at det ikke er hensigten heller at forringe standarden, og at kommissionen ikke skal være en socialpolitisk sovepude. Jeg føler trang til at understrege dette, og jeg håber, at disse tilsagn kan holde, indtil socialministeren en dag kommer med regningen.

Med hensyn til arbejdet i øvrigt vil jeg gerne sige, at der er jo en del i gang med forenkling. Det ærede medlem hr. P. E. Eriksen omtalte socialrådgivermødet i november måned på Hindsgavl, og det gav også socialministeriet anledning til at tage det spørgsmål op. Jeg har netop i min tale givet udtryk for, at det er nødvendigt at lave ensartede regler for rådgivningsarbejdet; vi kan ikke have nogen overlappning, der er kostbar administrativt og tyngende også for de familier, det drejer sig om. Det arbejde har vi allerede sat i gang, og jeg mener ikke, vi skal vente, til kommissionen er færdig, med at forenkle, hvis vi kan gøre det på vejen.

Det samme kan jeg sige til det ærede medlem hr. Poul Sørensen med hensyn til de spørgsmål, der blev rejst om arbejdsløshedskasserne, og som også det ærede medlem fru Grethe Philip rejste. Dette spørgsmål er allerede af arbejdsministeren taget op i et sagkyndigt udvalg. Det kan vel ikke være tanken, når virkelige problemer brænder på, at arbejdet med dem så skal gå i stå, fordi man agter at nedsætte en kommission om lovgivningens administration i øvrigt. Det arbejde går sin gang. Det samme gælder spørgsmålet om invaliderne, som flere af ordførerne har udtalt sig meget varmt til fordel for. Det udvalg, som arbejder med spørgsmålet i socialministeriet, afgiver en betænkning, og derefter må socialministeren komme med forslag, uanset om kommissionen er færdig med sit arbejde eller ej.

Det ærede medlem hr. P. E. Eriksen

[Socialministeren.]

brugte vendingen „et sikkerhedsnet“, at man skulle spænde et socialt sikkerhedsnet ud under den danske befolkning, således at man i enhver trangssituation kunne føle sig sikret. Det er et grundsynspunkt, som alle partier i dag har givet udtryk for. Men lad os nu se, når vi kommer til arbejdet i kommissionen, hvor store maskerne i nettet skal være, eller hvor små. Derom kommer striden nok til at stå.

Ordføreren for forslagsstillerne (P. E. Eriksen): Som jeg kunne takke den højtærede socialminister for tilsagnet efter ministerens indlæg, er jeg nu i den situation at kunne sige tak til samtlige ordførere for den tilslutning, der er givet til nedsættelse af den kommission, som forslagsstillerne har foreslået, og som de to partier ønsker at stå bag ved. Fra det ærede medlem hr. Chr. Madsens side var tilsagnet med forbehold, men det må nu vist bero på en misforståelse. Også de problemer, som blev trukket frem, kan drøftes. Jeg understreger de ord, som den højtærede socialminister nu sluttede med: at disse ting vil man gå ind i et positivt arbejde om.

Det har været hævdet af det ærede medlem hr. Niels Mørk — og den samme vending blev brugt af det ærede medlem hr. Chr. Madsen — at dette forslag var et oplæg til valget. Nu må vi sige med henblik på nogle af de ting, der er kommet frem fra de ærede ordførere og også fra den højtærede socialminister, at hvis det ene skal bruges, så bliver det andet i hvert fald også brugt. Dette spørgsmål om en socialreform går i hvert fald tilbage til tidligere drøftelser i vort parti. I det nye program, som vedtoges på landsmødet, gik vi ind for disse tanker; derfor er det ikke noget nyt, der er kommet frem her. Vi fik tilsagn fra den højtærede socialminister på den måde, at han udtalte, at man fra regeringens side sådan set havde overvejet en kommission. Hvorfor skal man så nu forsøge at lægge det på den måde, hvorfor skal man tage det frem? Når det er de sociale problemer, det sociale sigte i sin helhed, hvorfor så være sur, hvorfor bruge et mørkt billede om det? Er det ikke sådan, at ordføreren for socialdemokratiet står lidt usikker over for befolkningen og

derfor vil køre frem med de ting, der er nævnt?

Der blev fremdraget et par ting, der skulle vise, at vort parti ikke skulle have et socialt sigte. Det ærede medlem nævnte folkeforsikringsloven i 1960 og den nylig vedtagne tillægspensionslov. Det ærede medlem ved godt, at det var andre ting, der var inde i drøftelsen, end det sociale, som var årsag til, at vi havde en anden opfattelse end regeringen. Der var også andre ting i folkeforsikringsloven. Der var de forskellige sygekasser, og der var selve administrationen, og dette spørgsmål kan jo passende tages op her. Det samme gjorde sig gældende med hensyn til tillægspensionen. Dens sigte har vi ikke vendt os imod, men vi har bedt om, at der måtte finde en undersøgelse sted af muligheden for, at alle kunne komme med, og af, hvorledes administrationen vil komme til at virke. Vi kan i hvert fald spørge ude i befolkningen i dag, om man ikke er klar over derude, at den administration, der er lagt op til, er større, end man måske havde tænkt sig. Man kender godt vore standpunkter og ved, at det ikke er ud fra et socialt sigte, vi har taget dem.

Vi vil være med til fortsat at støtte sociale fremskridt. Det er også baggrunden, det er også tanken, der ligger bag ved dette forslag. Jeg har understreget, at det er ikke sikkert, at budgettet på de sociale områder bør nedsættes. Vi har bare peget på, at gennem en forenkling og koordinering af de forskellige problemer kan man måske finde beløb til at sætte ind på nogle af alle de opgaver, som den højtærede minister også var inde på.

Som sagt: jeg skal ikke trække enkelt-heder frem, men siger tak for den tilslutning, forslaget har fået, og håber på en fordomsfri drøftelse af det. Må jeg slutte med at citere det, den højtærede socialminister indledningsvis sagde — det findes på spalte 4690 —:

„Jeg anser det for at have stor værdi, at en bred parlamentarisk tilslutning til de væsentligste socialpolitiske fremstød kan opnås. Jeg er derfor positivt stemt over for, at en kommission får til opgave at gennemgå den eksisterende lovgivning om vore sociale sikringer med sigte på en forenkling og samordning.“

[P. E. Eriksen.]

Det siger vi tak for, og vi håber på et positivt arbejde.

Niels Mørk: Det ærede medlem hr. P. E. Eriksen var lidt ked af mine udtalelser. Jeg forstod, at det ærede medlem mente, jeg havde den opfattelse, at det foreliggende forslag var begrundet i, at vi befandt os i et valgår. Sådan faldt mine ord ikke. Tværtimod sagde jeg, at jeg helst ville tro det allerbedste om mine medmennesker, men at der var en lang række medborgere i dette land — og det mærkede man, når man kom rundt til møderne — der havde den nævnte opfattelse. Det er klart, at når de har den opfattelse, må det ligge i de to partiers gerninger. Det er jo sådan, at én ting er, hvad man siger, én ting er, hvad man skriver, men trods alt er det gerningerne, der tæller.

Det ærede medlem sagde, så vidt jeg forstod det ærede medlem, at årsagen til, at venstre i sin tid ikke kunne gå med til sygeforsikringsreformen, som vi gennemførte i 1960, var administrationen af den. Der vil jeg gerne sige, at den gennemførte sygeforsikringslov i sig selv — ud over de goder, den bragte befolkningen — betød en rationalisering, en forenkling af meget stort omfang. Jeg tror, jeg kan sige det på den måde, at i dag er denne lov skyld i, at vi har over 200 færre sygekasser, end vi havde, før loven trådte i kraft. Der er altså sket en meget stor forenkling og rationalisering ikke alene på dette område, men på mange andre områder inden for sygeforsikringen. Vi havde ønsket at gå langt videre, og jeg tror stadig, endemålet er én sygekasse for alle. Hvorfor skal vi have 2 sygekasser, der i og for sig beskæftiger sig med de samme ting? Her kan venstre og de konservative medvirke til en forenkling, en rationalisering, hvis de vil gå med til at lave en sådan sygekasse for alle i dette land, således som tilfældet er andre steder.

Jeg tror, det ærede medlem hr. Poul Sørensen har misforstået mine udtalelser lidt. Når jeg angreb de konservative for deres stilling vedrørende tillægspensionen, var det selvfølgelig ikke, fordi dette parti stemte for tillægspensionen. Det var simpelt hen, fordi de stemte sammen med venstre for det dagsordensforslag, der kunne have

forårsaget, at denne tillægspensionslov, denne meget store reform, var blevet udsat 1 eller 2 år. Det kunne i hvert fald være sket, og det var det, jeg angreb det konservative folkeparti for, selvfølgelig ikke at det konservative folkeparti stemte for lovforslaget i modsætning til venstre.

Det ærede medlem hr. Poul Sørensen sagde, at det var det konservative folkeparti, der rejste sagen om, at enkepensionen skulle kobles ind i tillægspensionsloven. Det forekommer nu mig, at det var vort partis ordfører, det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, der på et møde ude i landet — jeg kan ikke huske hvor — rejste dette spørgsmål, før udvalgsarbejdet i det hele taget kom i gang.

Det ærede medlem hr. Poul Sørensen stiller sig uforstående over for, hvad det ærede medlems partifælle, det ærede medlem hr. Poul Møller, har sagt og ikke sagt i fjernsynet i en debat. Det kan jeg ikke forstå. Jeg tror, at efter den omtale, disse udtalelser har fået i hele pressen — og ikke mindst i den borgerlige presse og venstres presse — er hele befolkningen klar over, hvad det ærede medlem hr. Poul Møller sagde, og også klar over, hvilke hensigter han havde. De falder i og for sig nogenlunde i tråd med, hvad det ærede medlem og det konservative folkeparti før har sagt og skrevet, ikke mindst i den bog, som det konservative folkeparti udgav — jeg tror, det var i 1956. Jeg finder derfor ikke, at det skulle være nødvendigt for mig her at citere det, som alle og enhver ved.

Jeg vil gerne til slut sige, at der var trods alt en forskel imellem den tale, venstres ordfører, det ærede medlem hr. P. E. Eriksen, holdt her, og den, det ærede medlem hr. Poul Sørensen holdt, en væsentlig forskel. Jeg synes, det skinnede igennem, hvor stor forskellen var. Selv om man i princippet går ind for det foreliggende forslag, var der for mig at se i hvert fald en væsentlig forskel; det blev ikke mindst klart, da vi hørte det ærede medlem hr. P. E. Eriksen sige, at han var helt klar over, at selv om dette kommissionarbejde måske ville blive forholdsvis langvarigt, så ville det ikke bremse eller forhindre den videre gang med hensyn til nydannelser og udvidelser inden for den sociale lovgivning, som måtte ske og skulle ske fremefter.

Poul Sørensen: Jeg har ikke mange bemærkninger at gøre til det, der her er sagt. Der er jo enighed fra alle sider om sagens realitet, og det kan jeg kun erklære mig tilfreds med. Det er altid rart, når man tager et initiativ, særlig et så vidtgående initiativ, at man kan samle folketinget om det, og det er jo det, der er sket her i dag.

De enkelte punkter, der har været fremme, skal jeg ikke tage meget stilling til. Jeg fik jo understreget fra andre her i salen, der har haft ordet, at man delte de synspunkter, jeg pegede på i mit første indlæg, både med hensyn til arbejdsanvisningen, arbejdsløshedsforsikringen, invalidelovgivningen og også andre ting. Drøftelsen herom er der ingen grund til at fortsætte, når der er enighed om det. Også det erklærer jeg mig tilfreds med.

Det ærede medlem hr. Niels Mørk kom jo meget lidt ind på det problem, som han tangerede i første omgang. Han forsøgte at skabe et modsætningsforhold mellem venstres taler og mig; det er ikke til stede. Jeg har fuldt og helt erklæret mig tilfreds med den højtærede ministers stilling i sagen. Det ligger jo ganske klart, at de reservationer, den højtærede minister har taget, må man tage; dem tager vi for så vidt alle sammen. I kommissionen må vi gøre de synspunkter gældende, som vi mener er sagligt rigtige.

Men det, der ligger bagved, og det, som det ærede medlem glemte at svare på, er den betragtning, som har været fremme i den sidste tid: om ikke velstanden her i samfundet er af en sådan art, at den enkelte eller en familie nu kan påtage sig opgaver, som samfundet før har haft. Jeg erindrer gennem mange år drøftelsen om skolebespisningen. Jeg kender det ærede medlem fra en stor gerning i det kommunale liv og har altid respekteret hans indsigt og viden, og jeg ved, at jeg også vil få et sagligt svar fra ham i dag: med hvilken begrundelse har socialdemokratiet „forringet“ — jeg siger forringet i gåseøjne — skolebespisningen ud over landet? Er det ikke ud fra samme synspunkt, som jeg har gjort gældende i dag, at på grund af velstanden kan der fremefter på de sociale områder være ting, som den enkelte familie eller det enkelte individ selv må klare? Er det ikke ud fra dette synspunkt, at det ærede

medlems parti har taget den stilling, det har, med hensyn til skolebespisningen?

Jeg vil endvidere nævne en anden sag over for det ærede medlem — tiden er jo ikke til at diskutere det nu, og jeg skal heller ikke forlænge debatten meget — den sag, som vi netop har arbejdet med de sidste måneder her i tinget, nemlig forslaget om en tillægspension oven over folkepensionen, men rigtignok en tillægspension, som de offentlige kasser ikke har noget med at gøre. Jeg er tilhænger af den, jeg har støttet den, og den hviler på et princip, som jeg altid har fundet overordentlig tiltalende. Når det ærede medlem spørger mit parti, hvad det er, vi vil på dette område, så peger jeg bl. a. på princippet i den tillægspension, som er bygget oven på folkepensionen, og hvortil de enkelte borgere i landet betaler en lige stor andel.

Det er altså et par eksempler fra det praktiske liv, og hvis det ærede medlem og andre i hans parti eller i de partier, der repræsenterer regeringen, vil fortsætte drøftelsen ude i landet, ville jeg været meget taknemlig for, om man også fik tid til at understrege disse to eksempler på, hvad det er, vi mener, når vi taler om, at man ved en gennemgang af sociale problemer kan støde på opgaver, som den enkelte kan løse nu, men som man før i tiden kun kunne tænke sig løst af det offentlige.

Lad disse få ord være udtryk for, hvorledes vi ser på disse ting. Jeg slutter med at sige, ikke blot henvendt til det ærede medlem, men først og fremmest til den højtærede minister, at vi er klar til på disse vilkår at arbejde med problemerne på det sociale område. Vi takker ministeren. Spørgsmålet er, hvor store maskerne skal være; det er det, det drejer sig om, og jeg vil sige på mit partis vegne, at vi vil ikke i denne sag på nogen måde vise karrighed.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Niels Mørk: Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 10. april, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 1 medlem til ligningsrådet* (i stedet for Kai Jensen).

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til folketingsbeslutning om forberedelse af en socialreform [af P. E. Eriksen m. fl.].

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om saltvandsfiskeri.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om afløsning og statens overtagelse af retten til fiskeri med ålegårde og andre særlige rettigheder til fiskeri på søterritoriet.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ferskvandsfiskeri.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om fiskeri i Randers Fjord og Gudenå m. m.

Mødet hævet kl. 15²⁸.

82. møde.

Fredag den 10. april kl. 13.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om tillæg til lov om indenlandsk skillemønt har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

I skrivelse af 8. d. m. meddeler sognepræst Orla Møller, at han er villig til at modtage det ved folketingsmand Peter Kristensen (Ålborg)s død ledige mandat som medlem af folketinget.

Under henvisning til § 99 i lov nr. 171 af 31. marts 1953 om valg til folketinget, jfr. lov nr. 87 af 25. marts 1964, meddeler jeg herved, at jeg har afgivet de af mig ved siden af hvervet som folketingets formand hidtil beklædte hverv i offentlige eller private foretagenders eller institutioners tjeneste med undtagelse af nedennævnte hverv, som jeg bevarer med samtykke af udvalget for forretningsordenen:

*Revisor i Arbejdernes Bogførings- og Revisionsinstitut,
Formand i Provinsbørns Ferieophold,
Hovedbestyrelsesmedlem i Grønseforeningen.*

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til ligningsrådet (i stedet for Kai Jensen).

(Jfr. tidenden sp. 4589).

Valgt blev: *P. A. Rasmussen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til folketingsbeslutning om forberedelse af en socialreform [af P. E. Eriksen m. fl.].